

Za bolju mišićnu izdržljivost.

Raspodjela magnezijuma duboko u mišićno tkivo

Obnavlja mišiće i cijelo tijelo

Zadovoljava dnevne potrebe magnezijuma

Biolectra® MAGNESIUM 400 mg ultra
Direct Lemon flavor
For a normal muscle function
Food supplement 20 sticks
HERMES

Biolectra® MAGNESIUM 400 mg ultra
Direct Orange flavor
For a normal muscle function
Food supplement 20 sticks
HERMES

Oktal Pharma d.o.o. Sarajevo
Pijачna 14a
71210 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
tel.: +387 33 777 280
faks: +387 33 777 273
e-mail: oktal-pharma@oktal-pharma.ba
web: www.oktal-pharma.ba

OKTAL PHARMA

PARAPLEGIJA i MI

GLASILO SAVEZA - Godina VIII - april 2021. - broj 21

Broj
21



AKTUELNOSTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

KOLUMN PROF. DR. SC. MIRSA MUFTIĆ

STRUČNI SARADNICI

SAOBRAĆAJ I OSOBE S INVALIDITETOM

VOZIM IAKO NE HODAM

INTERVJU MARKO RAVLIĆ - IN MEMORIAM

OSOBE S INVALIDITETOM KOJE SU MIJENJALE SVIJET - FDR

PARAOLIMPIJSKE IGRE



Savez paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije Bosne i Hercegovine

“PARAPLEGIJA i MI”

Informativno glasilo -
časopis Saveza paraplegičara
Federacije Bosne i Hercegovine

Izdavač

Savez paraplegičara i oboljelih
od dječje paralize
Federacije Bosne i Hercegovine
Zmaja od Bosne br.78
71000 Sarajevo
Telefon / fax: 710-445/710-446
E-mail: savez@paraplegicari.org
Web: www.paraplegicari.org

Glavna i odgovorna urednica
Elvira Bešlija

Redakcija

Elvira Bešlija, prof. dr. Mirsad Muftić,
Mirjana Dizdarević, Mirsad Đulbić,
Mirsad Imamović

Stalni saradnik

Prof. dr. Emir Fejić, dipl. ing. arh.

Naslovna strana

Mirsad Imamović
Riad Selimbegović

Lektura

Dženana Đuderija-Kraišnik

Dizajn i prijelom

Riad Selimbegović

Štampa

“Dobra knjiga”, Sarajevo

ISSN

2303-5870

Tiraž

1.000 primjeraka

Časopis je besplatan

Sarajevo, april 2021. godine

Sadržaj

Riječ glavne urednice..... 2

VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Doboј-Jug.....	3
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Zenica.....	6
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Livno.....	11
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize BPK Goražde.....	13
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Cazin.....	15
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Velika Kladuša.....	19
Savez paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Unsko-sanskog kantona.....	20

SAOBRAĆAJ I OSOBE S INVALIDITETOM – UZROCI I POSLJEDICE

Ovisnost kao uzrok saobraćajnih nesreća.....	22
Almedinina priča.....	24

ZDRAVLJE

Svjetski dan zdravlja 2021. godine..... 30

KOLUMNA: Prof. Dr. MIRSAD MUFTIĆ

Rehabilitacija u kućnom programu..... 32

STRUČNI SARADNICI

Mr. sc. Selma Sinanović, prof. dr. sc. Mirsad Muftić: COVID-19 i vakcinacija.....	35
Mr. sc. Ana Vidačak, dr. med.: Dugoročni učinci COVID-19.....	39

IN MEMORIAM

INTERVJU.....	42
Marko Ravlić, predsjednik Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize HNK.....	42

OSOBE S INVALIDITETOM KOJE SU MIJENJALE SVIJET

Franklin Delano Roosevelt..... 50

SPORT

Paraolimpijske igre Tokio 2020 (2021)..... 54

UVOD

RIJEČ GLAVNE UREDNICE

Poštovani čitaoci, pred vama je 21. broj našeg i vašeg časopisa „Paraplegija i Mi“ koji smo uspjeli prirediti u sada već vrlo teškim uvjetima, kada pandemija koronavirusa, COVID-19, traje više od godinu.

Redakcija Informativnog glasila Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije Bosne i Hercegovine sa svima vama, našim članovima i saradnicima, uspjela je pripremiti izuzetno zanimljiv i kvalitetan sadržaj.

Potrebno je istaći da smo, i pored svih teškoća i ograničenja s kojima danas živimo i radimo, u Savezu i većini naših udruženja aktivni u punom kapacitetu. Na naše zadovoljstvo i, zašto ne reći, ponos, moramo naglasiti da smo postigli cilj koji smo sebi postavili kada smo počeli raditi časopis. Naša ambicija, praćena velikom željom, bila je da informišemo članove naših udruženja, članice Saveza i ostale zainteresovane o temama koje se odnose na osobe s invaliditetom – posebno na osobe u stanju paraplegije, kvadriplegije i dječje paralize, njihovim problemima te načinu na koji se bore s njima.

I dalje su nam pokazatelj uspjeha pozitivne ocjene naših čitalaca, imali oni invaliditet ili ne, a koji su imali priliku dobiti i pročitati naš časopis, kao i ljudi iz novinarske profesije i struke, kako o odabranim temama tako i visokom kvalitetu tekstova, dizajnu i odabranim fotografijama.

I u ovom broju mnogi sadržaji nametnuli su se kao glavna tema sukladno vremenu u kojem živimo. Nastavljamo našu uređivačku politiku, da kontinuirano prezentiramo vijesti i aktualnosti iz Saveza i njegovih članica – udruženja. U ovom broju možete pročitati vijesti iz udruženja iz Dobojskog Juga, Zenice, Livna, Goražda, Cazina, Velike Kladuše i Saveza Unsko-sanskog kantona.

U vezi s veoma zanimljivom i stalno aktuelnom temom „Saobraćaj i osobe s invaliditetom“, pisali smo o uzrocima i posljedicama saobraćajnih nesreća. Poseban dodatak ovoj temi je izuzetno zanimljiva i poučna priča naše Almedine Čamđić, koju predstavlja mnogim

mladim ljudima u okviru projekta „Vozim iako ne hodam“.

Također, posebna tema je posvećena Svjetskom danu zdravlja 2021. godine, koji se obilježava 7. aprila i čiji moto glasi: „Izgradnja pravednijeg, zdravijeg svijeta“. Redovna rubrika - kolumna prof. dr. Mirsada Muftića u ovom broju donosi za ovo vrijeme aktuelnu temu „Rehabilitacija u kućnom programu“.

Od stručnih saradnika u 21. broju vam prezentiramo tekstove „COVID-19 i vakcinacija“ autora mr. sc. Selme Sinanović i prof. dr. sc. Mirsada Muftića, te „Dugoročni učinci COVID-19 autorice, mr. sc. Ana Vidačak, dr. med.

U stalnoj rubrici ‘Intervju’, u ovom broju sagovornik nam je Marko Ravlić, predsjednik Udruge paraplegičara HNK iz Mostara, jedan od najstarijih i za nas veoma vrijednih prijatelja i značajnih saradnika još od vremena osnivanja i Saveza i Udruge.

Nažalost, nakon urađenog intervjuja, u periodu tehničke pripreme izdavanja časopisa, naš prijatelj i kolega Marko je preminuo. Intervju ostaje kao posthumna objava priče o njemu.

Uradili smo i zanimljivu rubriku „Osobe s invaliditetom koje su mijenjale svijet“, u kojoj smo pisali o Franklinu Delanu Rooseveltu.

U rubrici ‘Sport’ pisali smo o predstojećim Paraolimpijskim igrama Tokio 2020 (2021), koje su prošle godine odgođene zbog pandemije.

Nadamo se da ćete biti zadovoljni i 21. brojem časopisa „PARAPLEGIJA i MI“ te da će svako od vas pronaći sadržaj koji će mu biti koristan i zanimljiv, a redakcija će se, kao i do sada, truditi da nastavi svoj rad tako da i naredni brojevi časopisa budu sadržajno i estetsko-tehnički kvalitetni na obostrano zadovoljstvo.

Glavna i odgovorna urednica
Elvira Bešlija

UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEČIJE PARALIZE DOBOJ-JUG

Implementacija druge faze projekta:

„Ublažavanje ekonomskih posljedica i provođenje preventivnih mjera zdravstvene zaštite osoba s invaliditetom uslijed pojave pandemije COVID-19“

Na dan obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, 3. decembra, koji je uz poštivanje svih epidemioloških mjera skromno obilježen u Doboju, uspješno je završena i implementacija projekta „Ublažavanje ekonomskih posljedica i provođenje preventivnih mjera zdravstvene zaštite osoba s invaliditetom uslijed pojave pandemije COVID-19“.

U budžetu općine za 2020. godinu odobrena su sredstva pod posebnom stavkom za implementaciju Lokalnog akcionog plana iz oblasti invalidnosti (LAPI), koji je usvojilo Općinsko vijeće.

Polazeći od činjenice da su se rebalansom budžeta na svim nivoima mnoga sredstva preusmjerila na ublažavanje ekonomskih posljedica uzrokovanih proglašenjem pandemije, za implementaciju ovog projekta odobrena su nam sredstva u znatno manjem iznosu od planiranog, čime smo bili prinuđeni aktivnosti u projektu izmijeniti i svesti na one najnužnije i najpotrebnije u ovoj situaciji.

Imajući u vidu težinu trenutne situacije uzrokovane pojavom koronavirusa te činjenicu da ulazimo u jedan neizvjestan i rizičan period, a u cilju preventivnog djelovanja i sprečavanja širenja zaraze, kao i ublažavanja ekonomskih problema koji su proizašli iz trenutne situacije, zaštite članova udruženja i poboljšanja standarda življenja osoba s invaliditetom, koji predstavljaju najugroženiju kategoriju stanovništva i kojima je neophodna posebna pažnja, kroz ovaj projekt, u skladu sa svojim mogućnostima, pružili smo neophodnu pomoć u prehrambenim i higijenskim paketima, lijekovima, dezinfekcionim sredstvima i zaštitnoj opremi (zaštitne maske). To je u ovom

trenutku neophodno da bi se osigurao što kvalitetniji nivo preventivnog djelovanja u cilju zaštite osoba s invaliditetom, kao i nabavka materijala u cilju održavanja higijene i boljih uslova življenja u stambenim prostorima u kojima svakodnevno borave osobe s invaliditetom, naročito osobe koje se kreću uz pomoć invalidskih kolica.

Osnovni cilj projekta bilo je ublažavanje posljedica uzrokovanih pojavom koronavirusa u vidu očuvanja psihofizičke kondicije i zdravstvenog stanja. Važno je osvijestiti osobe s invaliditetom o važnosti preventivnog djelovanja protiv pandemije u cilju zdravstvene zaštite. Podijeljeni su prehrambeni i higijenski paketi, lijekovi i zaštitna oprema, a važno je pomoći na uređenju stambenog prostora u kojem svakodnevno borave osobe s najtežim oblikom invaliditeta.

„Banjsko-klimatska rehabilitacija paraplegičara i oboljelih od dječije paralize“

Pored velikog broja realizovanih projekata, s Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike FBiH potpisani je još jedan važan i vrijedan ugovor za osobe s invaliditetom. Ukupna vrijednost ugovora je 14.851,42 KM.

Naime, radi se o projektu pod nazivom „Banjsko-klimatska rehabilitacija paraplegičara i oboljelih od dječje paralize“ koji finansira Federalno ministarstvo rada i socijalne politike iz dijela prihoda ostvarenih u proračunu FBiH po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću.

VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

Iako je banjsko-klimatska ili druga medicinska rehabilitacija neophodna i predstavlja preduslov za održavanje psihofizičke stabilnosti paraplegičara i oboljelih od dječje paralize, nažalost, veći broj naših članova nije bio u prilici koristiti te pogodnosti. Razlozi su uglavnom ekonomске prilike u našoj zemlji, ali i diskriminatoryni zakoni, tako da se još sve osobe s invaliditetom (OSI) ne tretiraju na isti način zbog uzroka nastanka invalidnosti, što je ponižavajuće i diskriminirajuće za ovu kategoriju ljudi. Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona (ZZO ZDK) priznaje ovakav vid rehabilitacije izvan kantona samo ratnim vojnim invalidima (RVI). Na području Zeničko-dobojskog kantona postoji samo jedno ovakvo lječilište, ali, nažalost, nije dovoljno kvalitetno osposobljeno ni tehnički ni kadrovski za rehabilitaciju najtežih oblika tjelesnih oštećenja organizma (paraplegija i dječja paraliza). Zbog toga većina osoba s invaliditetom nije imala priliku da se na adekvatan način rehabilitira i dodatno osposobi za svakodnevne životne izazove te aktivno uključi u društveni život zajednice.



Specifični ciljevi projekta su: poboljšanje psihofizičkog i zdravstvenog stanja i kondicije osoba s invaliditetom, podizanje svijesti osoba s invaliditetom o važnosti rehabilitacije i fizičke kondicije; socijalno uključivanje. Nakon odabira najpovoljnije ponude, dana 21. januara 2021. godine predstavnici Udruženja su upriličili radnu posjetu lječilištu 'Banja Ilijadža' Gradačac u sklopu koje su obišli smještajne kapacitete banje, a nakon toga su predsjednik Udruženja Edib Skulić i predstavnici banjskog lječilišta Ilijadža Gradačac pristupili potpisivanju ugovora o rezervaciji, smještaju i medicinskoj rehabilitaciji za članove Udruženja, a u sklopu projekta „Banjsko-klimatska rehabilitacija paraplegičara i oboljelih od dječje paralize“ koji finansira Federalno ministarstvo rada i socijalne politike iz dijela prihoda ostvarenih u proračunu FBiH po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću.

Ugovoren, odnosno rezervisani termin je bio od 29.

januara do 8. februara 2021. godine i podrazumijevao je desetodnevnu rehabilitaciju naših članova u 'Banji Ilijadži' Gradačac. Također, u sklopu posjete je upriličen i susret s kolegama iz Udruženja paraplegičara iz Velike Kladuše, koji se u sklopu istog projekta nalaze na rehabilitaciji u istoj banji.

U sklopu ovog projekta grupa od 12 članova i tri asistenta boravila je na rehabilitaciji, uz poštivanje svih epidemioloških mjera. Vratili su se veoma zadovoljni uslugama pružene medicinske rehabilitacije koja im je uveliko pomogla i poboljšala psihofizičko i zdravstveno stanje. Pored medicinske rehabilitacije u toku boravka u banji, svakodnevno nakon obavljenih svih terapija i drugih obaveza, u poslijepodnevnim satima se našlo vremena i za druženje. Svi članovi su izrazili zadovoljstvo smještajnim kapacitetima i ishranom. Sredstva su uplaćena i za preostali broj zainteresovanih članova, koji će u dogоворu predsjednika

VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

udruženja i direktora Banje, a u zavisnosti od termina slobodnih mjesta u banji, u narednom periodu moći iskoristiti banjsku rehabilitaciju. Ovom prilikom bismo izrazili zahvalnost općinskom načelniku koji nam je izasao ususret i dao na raspolaganje općinsko vozilo (kombi) za prijevoz jednog broja članova na rehabilitaciju u banju, kao i prijevoz iz banje nakon završene rehabilitacije.

Ostale aktivnosti

Što se tiče ostalih važnijih aktivnosti Udruženja, treba istaći naše učešće u izradi budžeta općine Doboј-Jug za 2021. godinu, koje je rezultiralo pozitivnim ishodom, a tiče se ponovnog uvrštavanja Lokalnog akcionog plana iz oblasti invalidnosti (LAPI) u budžet općine za 2021. godinu, kao posebna stavka u budžetu u iznosu 3.000 KM.

Od ostalih aktivnosti izdvojili bismo izradu završnog obračuna za 2020. godinu, organizacione i administrativne pripreme za održavanje sjednica organa udruženja, nabavku i distribuciju sanitarnih i ortopedskih pomagala za članove koji ta prava ostvaruju putem Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona, kao i redovne aktivnosti na administrativnim i knjigovodstvenim poslovima i pisanoj korespondenciji.



Konferencija Udruženja

U četvrtak, 4. marta 2021. godine, u 11 sati u prostorijama Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Doboј-Jug održana je XV sjednica Upravnog odbora, a nakon toga u 12 sati održana je i XIX redovna sjednica Skupštine Udruženja. Skupštinom je predsjedavao predsjednik Udruženja Edib Skulić. Prisustvovalo je 9 od 11 članova, na osnovu čega je Skupština mogla pravosnažno raditi i odlučivati. Razmatrani su i usvojeni izvještaj o radu i finansijski izvještaj za 2020. godinu koji su, prema mišljenjima svih prisutnih, uzimajući u obzir veoma tešku godinu zbog proglašenja pandemije COVID-19, izazvane koronavirusom, ocijenjeni pozitivno. Udruženje je kroz program rada uspjelo realizovati većinu planiranih aktivnosti za 2020. godinu.

Imajući u vidu da ulazimo u jedan rizičan period

uzrokovani koronavirusom, plan rada i finansijski plan za 2021. godinu, prema mišljenju prisutnih članova, postavljeni su realno, a nakon diskusije jednoglasno su i usvojeni u predloženoj formi. Predsjedavajući Skupštine je detaljno upoznao članove s četiri projekta koja je Udruženje realizovalo u toku 2020. godine, rezultatima i učešćem predstavnika Udruženja u organima Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, izradom završnog obračuna za 2020. godinu, kao i učešćem u izradi budžeta općine za 2021. godinu, što je rezultiralo uvrštavanjem LAPI u budžet općine kao posebne budžetske stavke u iznosu od 3.000 KM. Nakon sjednice upriličeno je i druženje uz kafu i osvježenje.

UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEĆIJE PARALIZE ZENICA

Konferencija „Nacionalni dijalog za Bosnu i Hercegovinu“

Iako smo imali mnoga ograničenja zbog mjera u vrijeme pandemije, Udrženje je vodilo niz aktivnosti od interesa za svoje članstvo.

Dana 12. novembra 2020. godine u hotelu „Evropa“ u Sarajevu održana je konferencija pod nazivom „Nacionalni dijalog za Bosnu i Hercegovinu“ kojoj je u ime našeg Udrženja prisustvovao predsjednik Harun Aliefendić. Konferenciju je organizovala Globalna inicijativa za transnacionalni organizovani kriminal - Global Initiative against Transnational Organized Crime. Na samom događaju su predstavljeni rezultati istraživanja mapiranja ključnih aktera organizacija civilnog društva i nosilaca promjena, a prisustvovali su učesnici iz raznih dijelova Bosne i Hercegovine (Bijeljina, Mostar, Zenica, Banja Luka, Bihać, Brčko...). Ova konferencija je imala za cilj prezentaciju trenutnog stanja u mjestima iz kojih učesnici dolaze, ali i upoznavanje s drugim učesnicima u cilju networkinga, razmjene iskustava i znanja.

Na kraju rezimiranja problema i iskustava, svi su imali priliku da kažu šta bi i na koji način promijenili u svojoj lokalnoj zajednici. Ovom prilikom želimo zahvaliti organizatoru na pozivu te pruženoj prilici za nova saznanja, kao i upoznavanje novih osoba.



Obilježavanje 3. decembra – Međunarodnog dana osoba s invaliditetom

Kako bismo obilježili 3. decembar, Međunarodni dan osoba s invaliditetom, organizovali smo druženje za članove našeg Udrženja u hotelu „Zenica“. Druženje smo priredili u skladu sa svim preporukama Krznog štaba Zeničko-dobojskog kantona, poštujući propisane mjere u vezi s brojem osoba u zatvorenom prostoru i socijalnoj distanci. Pored obilježavanja 3. decembra, druženje smo organizovali kako bismo naše članove upoznali s aktivnostima koje smo proveli i koje planiramo provesti, novostima te načinom za ostvarenje prava iz oblasti socijalne zaštite kroz „Vodič za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite“, koji smo dostavili svim članovima. Zahvaljujemo predstavnicima Gradske uprave, pomoćnici načelnika Sumeji Mujkanović za prisustvo i smjernice za neke nove aktivnosti. Nakon zvaničnog dijela, uz zakusku smo nastavili ugodno druženje.

Kamp „Mladi mogu reagovati“

Od 18. do 24. decembra 2020. godine Udruženje je učestvovalo u kampu „Mladi mogu reagovati“ koji je organizovala Global Analitika. U ime Udruženja kampu je prisustvovala Samira Đidić, administrativna asistentica Udruženja. Kamp je bio prilika da se 30 mladih osoba iz cijele Bosne i Hercegovine upozna, druži, razmijeni svoja iskustva, podjeli svoja očekivanja i strahove. Razgovaralo se o važnim temama za mlade, ali i osobe s invaliditetom, kao što su diskriminacija, ljudska prava, inkluzija.



Djeca i mladi su imali priliku naučiti o tome koliki je značaj ulaganja u obrazovanje, u čemu se ogleda važnost širenja omladinskog aktivizma, kako osnaživati mlade iz podijeljenih i manje razvijenih zajednica, o vještinama javnog nastupa, rješavanju problema i pregovaranja, te o tome kako osvijestiti mlade o dostupnim alatima zagovaranja. Učesnicima je pružena prilika da se ujedine u svom razvoju kroz neformalno učenje, kako bi oslobodili kreativnost, vještina kritičkog razmišljanja i inovativnost u poboljšanju društva.

U toku tih sedam dana imali smo priliku upoznati Sarajevo na jedan novi način. ‘Sarajevo hunt’ i posjeta Trebeviću su samo dvije od mnogobrojnih aktivnosti koje su realizovane na ovom kampu. Jedna veoma bitna aktivnost je bila team building, gdje smo imali priliku u praksi vidjeti koliko smo zapravo timski igrači. Detektovanje problema u lokalnim zajednicama i pisanje projekta za rješavanje tih problema nam je pomoglo da shvatimo koliko toga u našem okruženju treba promijeniti, ali isto tako smo shvatili da na dosta stvari konkretno možemo utjecati. Želimo zahvaliti Global Analitici na pozivu i čestitamo na izvrsnoj organizaciji.

Panel „Percepција invaliditeta u lokalnoj zajednici“

Dana 20. januara 2021. godine u hotelu „Dubrovnik“ naše Udruženje je održalo panel-diskusiju „Percepција invaliditeta u lokalnoj zajednici“ pod pokroviteljstvom Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. Panel-diskusiji su prisustvovali predstavnici gradskih službi, predstavnik Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, predstavnici različitih organizacija osoba s invaliditetom, predstavnica Centra za socijalni rad Zenica, predstavnica Škole za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba s poteškoćama u psihofizičkom razvoju Zenica te predstavnici Dnevnog centra za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona.

Zbog toga što smo imali predstavnike svih onih koji



VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

utječu na to kakva će biti percepcija invaliditeta u lokalnoj zajednici, ovo je bila jedna veoma uspješna panel-diskusija. Razgovaralo se o tome kako je invaliditet zapravo tema po potrebi, o iskustvima pojedinaca u lokalnoj zajednici, odnosu lokalne zajednice prema invaliditetu te iskustvima i preprekama institucija u radu s osobama s invaliditetom. Došli smo i do određenih zaključaka, i to:

- neophodno je da lokalne zajednice imaju kontinuitet u rješavanju arhitektonskih barijera, da planiraju otklanjanje barijera, arhitektonskih, vizuelnih, čulnih/komunikacionih, te da se iste budžetiraju kao posebne stavke;
- obrazovanje i upoznavanje – potrebno je u obrazovni sistem uvrstiti upoznavanje mlađih naraštaja s osobama s invaliditetom, da se kroz aktivnosti nadležnih dnevnih centara, ali i škola za obrazovanje djece s fizičkim i intelektualnim smetnjama, osigura njihova interakcija kroz studijske posjete i igru;
- da se u sklopu segmenta socijalne zaštite formira transfer za otklanjanje barijera u mjestu stanovanja, a prema kriterijima koje će nadležna služba usaglasiti s Koalicijom organizacija osoba s invaliditetom, uz podršku drugih službi nadležnih za izdavanje neophodnih saglasnosti;
- sastanci uživo na društvenim mrežama – kako bismo osigurali bolju promociju i vidljivost, naredni sastanci će biti emitovani i uživo na društvenim mrežama Udruženja.

Uz nadu da zaključci doneseni na panelu neće već sutra pasti u zaborav te da ćemo na njima svi zajedničkim snagama raditi, želimo zahvaliti svima na dolasku.

Trening „Kako koristiti društvene mreže za digitalno zagovaranje?“

Kako koristiti društvene mreže za digitalno zagovaranje?

Koje društvene mreže treba imati svaka organizacija, važnost kreiranja internet-stranice, načini komunikacije i promocije na internetu, korištenje plaćene reklame te važnost vizuelnog identiteta objave, pitanja su na koja je odgovoreno tokom dvodnevnog treninga koji je organizirala Fondacija za socijalno uključivanje u Bosni i Hercegovini (FSU u BiH) 1. i 2. februara u hotelu „Holiday“ u Sarajevu.

U ime našeg Udruženja treningu je prisustvovala Samira Đidić sa svojim asistentom, u cilju unapređenja rada i zagovaračkog pristupa našeg Udruženja te novih saznanja.



Sastanak s predstavnicima Gradske uprave

U sklopu aktivnosti Udruženja, prema Panelu „Positivna percepcija invaliditeta u lokalnoj zajednici“, 8. februara 2021. godine je održan sastanak u Gradskoj upravi Zenica s pomoćnicima gradonačelnika za socijalnu zaštitu, boračka pitanja i stambene poslove te za urbanizam i ekologiju Sumejom Mujkanović i Sabirom Helvidom. Ovo je bio nastavak održanog panela „Positivna percepcija invaliditeta u lokalnoj zajednici“, a na inicijativu Gradske uprave, gdje su definisane smjernice kontinuiteta u radu Gradske uprave kada je riječ o problematici invaliditeta.

Raspravljalo se o pristupačnosti grada generalno, omogućavanju pristupačnosti mjestima stanovanja te problematiki javnog gradskog prijevoza. Zaključak veoma produktivnog sastanka je da se koncretizuju zahtjevi u vezi s pristupačnosti kako na saobraćajnicama tako i objektima, s prijedlogom načina sprečavanja nepropisnog parkiranja na najprometnijim dijelovima grada, te odabir potencijalnih korisnika pomoći grada u rješavanju pristupačnosti mjestu stanovanja. Na kraju je upućena inicijativa koja se treba uvrstiti u prijedlog gradonačelniku da, po uzoru na Sarajevo i Tuzlu, i Zenica formira Savjet za koordinaciju osoba s invaliditetom koji bi bio sastavljen od predstavnika Grada i predstavnika osoba s invaliditetom, a s ciljem lakšeg definisanja problema i učešća u donošenju bitnih odluka koje se tiču statusa i prava osoba s invaliditetom. Sastanku su iz Udruženja prisustvovali predsjednik i član UO Harun Aliefendić i Mujo Adilović.

Panel-diskusija „Refleksije projekta – Djeca upoznaju osobe s invaliditetom“

Dana 16. februara 2021. godine u hotelu „Dubrovnik“ naše Udruženje je održalo panel-diskusiju „Refleksije projekta - Djeca upoznaju osobe sa invaliditetom“ pod pokroviteljstvom Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. Panel-diskusiji su prisustvovali predstavnici osnovnih škola općine Zenica, predstavnik Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK Marinko Tokić, predstavnica Pedagoškog zavoda Amila Herceg-Hodžić, predstavnice Škole za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba s poteškoćama u psihofizičkom razvoju Zenica te predstavnik Udruženja DLAN, a u ime našeg Udruženja panelu su prisustvovali Harun Aliefendić, Samira Đidić i Sajra Poljo.



Uzimajući u obzir veoma dobar odziv na panel-diskusiju, smatramo je veoma uspješnom. Razgovaralo se o tome na koji način možemo povezati obrazovanje i upoznavanje djece s osobama s invaliditetom, kako u tu priču uključiti roditelje i time samu pozitivnu percepciju o invaliditetu podići na viši nivo, s čime se susreću škole u koje idu djeca s invaliditetom te kako planski i u kontinuitetu rješavati probleme pristupačnosti svim školama, a koje smo detektivali kao glavne s kojim se susrećemo. Također, pored navedenoga, učesnici su imali priliku čuti priču Sajre Poljo, gdje je iz pozicije djeteta s invaliditetom ispričala s kakvim problemima se ona susretala tokom svog školovanja.

VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

Zaključci do kojih smo došli na kraju panela su sljedeći:

- organizovati redovne posjete predstavnika vijeća roditelja Školi za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba s poteškoćama u psihofizičkom razvoju Zenica i Servis-centru DLAN;
- pokrenuti pitanje posebne stavke u budžetu Zeničko-dobojskog kantona koja će biti usmjerena ka rješavanju pristupačnosti obrazovnim ustanovama u kantonu, a u skladu s Lokalnim akcionim planom, tačka 2.1.
- ubrzati proces donošenja pedagoških standarda s jasnim definisanjem asistenata u nastavi te njihovog zakonskog pozicioniranja i budžetiranja u sklopu nastavnog osoblja, a u skladu s Lokalnim akcionim planom tačka 3.1.
- istražiti mogućnosti adaptacije i premještanja kabineta potrebnih za pohađanje kabinetске nastave (informatica, hemija i sl.) u prizemlje, uz podršku Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona;
- istražiti mogućnosti stranih fondova s ciljem rješavanja većih zahvata potrebnih u školama, a sve u saradnji s Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona;
- Osnovnu školu „Skender Kulenović“, zbog broja djece s invaliditetom koja je pohađaju, postaviti kao prioritetu za rješenje arhitektonskih barijera i pristupačnosti te organizovati posjetu za iznalaženje lokacije za lift;

Doneseni zaključci će biti dostavljeni svim učesnicima panela, a u skladu sa Zaključkom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o usvajanju Lokalnog akcionog plana iz oblasti invalidnosti s ciljem unapređenja prava i položaja osoba s invaliditetom ZDK, broj 02-31-13495/20 od 07.08.2020. Bit će upućen dopis Koalicije

organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona s navedenim zaključcima, kako bi se mogli planirati naredni koraci.

Zahvaljujemo svima na dolasku, uz nadu da će održani panel donijeti neke nove, još pozitivnije priče.

Druga redovna sjednica Izvještajne skupštine Udruženja

U sklopu redovnih aktivnosti našeg Udruženja, 20. februara 2021. godine organizirana je 2. redovna sjednica Izvještajne skupštine u hotelu „Dubrovnik“ u Zenici. Predsjednik Skupštine dr. Suad Bašić je dao uvodnu riječ te se kroz utvrđeni dnevni red raspravljalo o Izvještaju o radu i Finansijskom izvještaju. Pozitivno su ocijenjena oba izvještaja te je utvrđeno da je Udruženje, bez obzira na veoma tešku godinu zbog pandemije COVID-19, uspjelo organizovati većinu planiranih aktivnosti za 2020. godinu, a sve u skladu s epidemiološkim mjerama. Plan rada i finansijski plan su jednoglasno usvojeni kao polazna osnova za rad u 2021. godini. Pored toga, u okviru tekućih pitanja članovi Skupštine su obaviješteni o usvajanju ‘Lokalnog akcionog plana u oblasti invaliditeta’ Zeničko-dobojskog kantona, koji se radio putem Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, a gdje je naše Udruženje dalo svoj doprinos. Generalni sekretar Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize FBiH Elvira Bešlija pohvalila je i podržala rad našeg Udruženja. Nakon radnog dijela sjednice Skupštine, nastavili smo druženje uz zakusku koju smo organizovali za članstvo i članove Skupštine. Tu smo članove Udruženja upoznali s planovima za 2021. godinu. Iza nas je jedna veoma uspješna sjednica Skupštine, a ispred nas je dosta planova i rada, sve u cilju ostvarenja još boljih rezultata u odnosu na prethodnu godinu.



UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEĆIJE PARALIZE LIVNO

Natjecanje u vožnji spretnosti
automobilom za osobe s invaliditetom
„Susret 2020“

Dana 19. i 20. februara 2021. godine, u organizaciji Udruge paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Kantona 10, u Livnu je održano natjecanje u spretnosti vožnje automobilom za osobe s invaliditetom „SUSRET 2020“ (vožnja automobilima s ručnim komandama). Natjecanje je trebalo biti održano prošle godine, međutim, zbog pandemije COVID-19 te svih mjera i ograničenja, odgođeno je za ovu godinu.

Osobe s invaliditetom u stanju paraplegije su učesnici u saobraćaju ravnopravno s ostalim građanima bez invaliditeta. Vaze automobile na ručne komande, što podrazumijeva da za vožnju ne koriste nožne komande. Vozila prerađena na ručne komade omogućavaju samostalnost osobama s invaliditetom te mnogo brže uključivanje u socijalnu sredinu i stvarnu resocijalizaciju. Ovo je ujedno i idealna prilika da se pokaže kako osobe u invalidskim kolicima uopće nisu spori ili manje spretni vozači zbog toga što voze pomoću ručnih komandi. Cilj projekta i sama njegova ideja su afirmacija i aktivno sudjelovanje osoba s invaliditetom ne samo u sportu nego i u drugim aktivnostima, budući da osobe s invaliditetom općenito imaju malo prilika za interakciju, aktivnosti koje ih raduju, ali i ispunjavanje slobodnog vremena.

Natjecanje je održano 20. februara 2021. godine (subota) na poligonu ispred Sportske dvorane „Dalibor Perković Dali“ Livno, od 09:00 do 13:00 sati.

Učestvovalo je 16 takmičara i jedna takmičarka, koji su na zahtjevnoj stazi trebali izvršiti pet radnji: slalom-vožnja između čunjeva, bočno parkiranje, vožnja naprijed-nazad s kontrolnim čunjem i kružni tok – „mišolovka“.



VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

Najbolje rezultate su postigli:

1. Irfad Rekić iz Cazina
2. Elvis Hodžić iz Velika Kladuše
3. Draženko Tubak iz Žepča

Svečani ručak i dodjela pehara i diploma najboljim natjecateljima, kao i dodjela zahvalnica svim učesnicima natjecanja održani su u PTC „Pavić“ Livno, s početkom u 14:00 sati.

Ovakva vrsta natjecanja se održala prvi put na području našeg kantona i veoma smo ponosni zbog toga, kako zbog dobre organizacije tako i zbog velike motivisanosti učesnika i dobrih rezultata.

Zbog svih otežavajućih okolnosti i poteškoća izazvanih pandemijom COVID-19, natjecanje je održano sa znatno manjim brojem natjecatelja i učesnika, uz pridržavanje svih higijensko-epidemioloških mjera.

Projekt je realizovan uz potporu Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, sredstvima ostvarenim po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću.



UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEĆIJE PARALIZE GORAŽDE

Pomoći članovima i poboljšanje
njihovog kvaliteta života

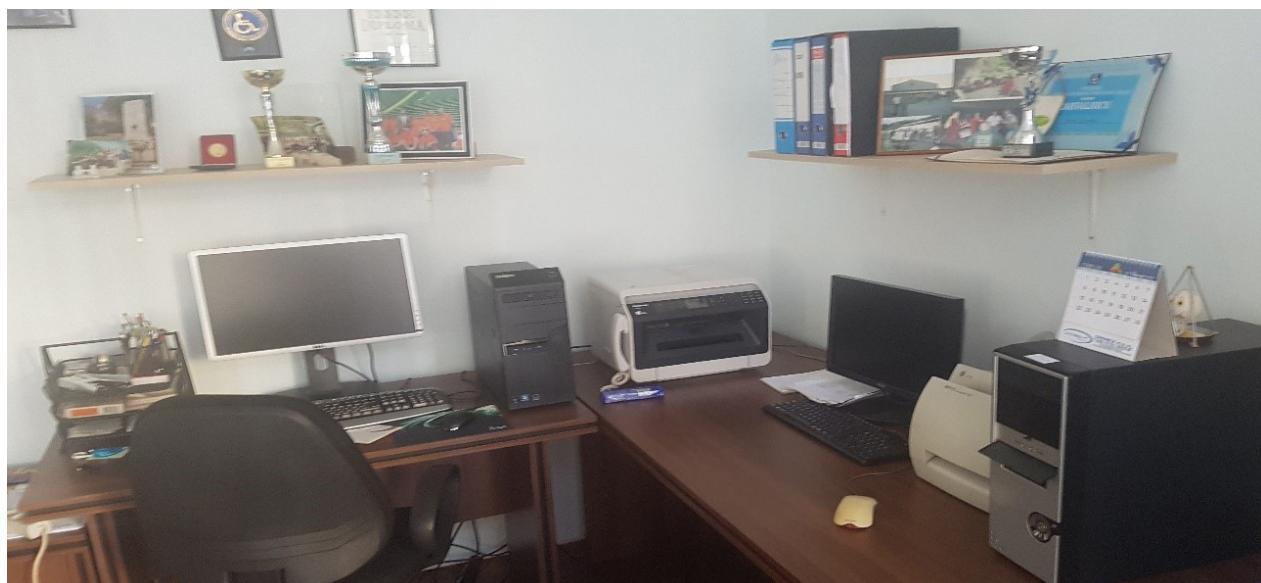
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i u prethodnoj godini nastavilo je sa svojim primarnim aktivnostima, a to je poboljšanje rada Udruženja, a u svrhu boljeg pružanja pomoći članovima i poboljšanja njihovog kvaliteta života.

Iako je pandemija koronavirusa zaustavila mnoge aktivnosti te umanjila mogućnosti rada i funkcionisanja

Udruženja, ipak smo uspjeli provesti neke veoma bitne aktivnosti, kako za Udruženje tako i za njegove članove. Udruženje je u prethodnoj godini učestvovalo na 17. atletskim sportskim igrama paraplegičara i oboljelih od dječije paralize, koje su se održale u Zenici, te smo realizovali projekt „Zadovoljavanje potrebe za rehabilitacijom osoba s invaliditetom i poboljšavanje uvjeta rada našeg udruženja“.

Na sportskim igrama naše udruženje je, kao i svake godine, ostvarilo određene rezultate. Međutim, u vrijeme pandemije, kada su socijalni kontakti svedeni na minimum, posebno osoba s invaliditetom, bitnije nam je bilo što su naši članovi, poštujući sve epidemiološke mjere, uživali u razmjeni iskustava i druženju s članovima udruženja iz cijele Bosne i Hercegovine.

Projekt kojim smo aplicirali na javni poziv Federalnog ministarstva rada i socijalne politike sastojao se iz tri faze. Prva je bilo renoviranje prostorija našeg udruženja, druga nabavka informatičke opreme i kancelarijskog namještaja i završna, treća faza odlazak naših članova na banjsko lijeчењe.



VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

Smatrali smo da je sredstva najpotrebnije utrošiti u renoviranje prostorije Udruženja koja je bila u izuzetno lošem stanju, s puno vlage, lošim grijanjem, te je bila neuvjetna za korištenje i duži boravak članova. Prostorija Udruženja je renovirana i uspjeli smo riješiti sve probleme i nedostatke. Promijenjen je namještaj koji je dotrajao te je kupljena tehnička oprema, što je bila je završnica radova na renoviranju prostorije Udruženja. Ovim su okončane prve dvije faze projekta, koje će doprinijeti uspješnjem, bržem i lakšem radu Udruženja. Posljednja faza projekta, našim članovima možda i najzanimljivija, bila je odlazak na banjsko liječenje u lječilište „Reumal“ u Fojnici, na osam dana. Boravak u lječilištu pomogao je članovima da provedu fizikalnu rehabilitaciju u punom kapacitetu. Rehabilitacija je jedan od ključnih uslova za poboljšanje kvaliteta života osoba s invaliditetom, održavanja fizičke snage i kondicije te njen oporavak.



UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEČIJE PARALIZE CAZIN

Presjek aktivnosti Udruženja Cazin u periodu posljednjeg kvartala 2020. i prvog kvartala 2021. godine

Rad organa Udruženja Cazin

3. augusta 2020. godine održana redovna sjednica Skupštine Udruženja

Zbog pandemije COVID-19 aktivnosti i rad Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Cazin bili su svedeni na minimum, tako da je održana i redovna sjednica Skupštine 3. augusta 2020. godine u prostorijama Kulturnog centra Cazin. Sjednica Skupštine je počela u 13.00 sati i protekla je u veoma prijatnoj i radnoj atmosferi, poštivajući sve zaštitne mjere izdate od Kriznog štaba Civilne zaštite Federacije BiH i Civilne zaštite Unsko-sanskog kantona. Skupštini je prisustvovalo 12 članova, od kojih su imali dvije punomoći potpisane za zastupanje i rad u Skupštini, odsutnih zbog bolesti bilo je četvero. Nakon usvojenog dnevnog reda i rada prema usvojenom planu, sjednica je završena u 14:35 sati. Pod tačkom razno je zaključen spisak takmičara za Sportske igre u Zenici, osam takmičara i četiri asistenta.

Dogovoren je da projekt koji je uspješno završen „Ogrjevno drvo za paraplegičare Cazin 2020“ treba nastaviti i u sljedećoj godini. Projekt za „Banjsko liječenje i rehabilitaciju“ je predan u Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine.



VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

28. novembra 2020. godine održana vanredna sjednica Skupštine Udruženja

Zbog smrti predsjednika Hasana Nuhanovića održana je i vanredna sjednica Skupštine Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Cazin. Skupština je održana u Kulturnom centru Cazin, u 11.00 sati, gdje je na početku rada odana počast Hasanu Nuhanoviću.

Sjednica Skupštine je održana u tužnom ambijentu, prisustvovalo joj je 12 članova, odsutna su bila tri. Izabrano je novo rukovodstvo u sljedećem sastavu:

Predsjednik Skupštine Udruženja

Amir Čolić

Predsjednik Upravnog odbora Udruženja

Irfad Rekić

Upravni odbor Udruženja

Irfad Rekić

predsjednik

Rusmira Kovačević

član

Samir Bašić

član

Delegat u Savezu paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije BiH

Irfad Rekić

Delegati u Skupštini Saveza udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Unsko-sanskog kantona su:

Irfad Rekić, Samir Bašić, Safeta Trgić i Amir Čolić



Sve promjene članova upravnih tijela, u skladu sa Zakonom, prijavljene su Ministarstvu pravosuđa Unsko-sanskog kantona, sa svom potrebnom dokumentacijom. Dobijena su nova rješenja o zastupanju Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Cazin.

Dana 26. decembra 2020. godine u 12.00 sati održana je sjednica Upravnog odbora Udruženja Cazin u proširenom sastavu, i to sa svim članovima Udruženja Cazin, u prostorijama Kulturnog centra Cazin.

Na toj sjednici je dogovorena i odlučena metodologija realizacije projekta „Banjsko lječenje i rehabilitacija paraplegičara Udruženja Cazin i drugih osoba s invaliditetom“. Izabrana je ponuda Lječilišta „Terme Ilidža“ Sarajevo zbog pristupačne cijene, dobrog i prilagođenog smještaja za osobe u invalidskim kolicima, kao i kvalitetne termalne terapije i fizikalne vježbe. Utvrđen je spisak od 21 korisnika ovog projekta. Organizovan je prijevoz vlastitim vozilima u Lječilište i određen je termin u januaru 2021. godine. Projekt je finansiran posredstvom Federalnog ministarstva rada socijalne politike od prihoda sredstava od igara na sreću, u visini 14.089,00 KM, i trebao se realizovati i opravdati utrošak sredstava do 28. februara 2021. godine. Na kraju, projekt je uspješno realizovan. Članovi su bili vrlo zadovoljni što su se rehabilitirali uz odličan smještaj i fizikalno-termalne vježbe. Naročito je postignut uspjeh u pogledu educiranja asistenata u fizikalnim vježbama koju su pružili terapeuti, posebno

u smislu pravilnog vježbanja i konstantnog ponavljanje određenih vježbi koje su vrlo važne za održavanje dobrog stanja paraplegičara. A korisno za sve je i dobro druženje koje se nastavljalo u popodnevnim i večernjim satima.

Napravljen je i spisak za projekt „Ogrjevno drvo za paraplegičare Cazin 2021“. Članovi koji su se prijavili i na spisku su, prihvataju i obaveze uplate sredstava za realizaciju projekta. Projekt se planira realizovati u periodu april-juni 2021. godine, u saradnji sa ŠPD Unsko-sanske šume, sa sjedištem u Bosanskoj Krupi. Dosadašnja saradnja je bila na obostrano razumijevanje te se nadamo da će tako biti i u nastavku, a cilj je olakšavanje životnih teškoća i potreba naših članova Udruženja.



Sportske aktivnosti Udruženja

Svi članovi koji su bili prijavljeni za učešće na Sportskim igrama u Zenici 2020. godine su zajedno trenirali, i to u dvorištu kuće Hasana Nuhanovića, našeg tadašnjeg predsjednika, koji je bio bolestan u to vrijeme i bio u krevetu. Udruženje je učestvovalo na Sportskim igrama u Zenici 2020. godine u sastavu ekipe Unsko-sanskog Kantona. Imali smo osam takmičara i četiri asistenta. Osvojili smo devet medalja u raznim disciplinama. Uz dobru organizaciju, s obzirom na pandemiju COVID-19, druženje sa svim učesnicima i takmičarima je bilo fantastično. Odazvali smo se pozivu Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Kantona 10, iz Livna, da učestvujemo u takmičenju „Vožnja spremnosti automobilom za osobe s invaliditetom SUSRET 2020“. Takmičenje se odvijalo u sklopu projekta u oblasti zadovoljavanja potreba osoba s invaliditetom, u smislu poboljšanja životnih uvjeta i rada njihovih organizacija, koje finansira Federalno ministarstvo rada i socijalne politike. Članovi Udruženja Cazin su osvojili prvo mjesto i ostvarili zapažene rezultate. Udruženje Cazin je imalo četiri takmičara na ovom takmičenju.

Dana 21. januara 2021. godine u Kulturnom centru Cazin, u organizaciji Sportskog saveza općine Cazin, održana je manifestacija „Izbor najuspješnijih sportista za 2020. godinu“.

Zbog nastale situacije s koronavirusom, ove godine nije bilo izbora najboljeg sportiste, već najuspješnijeg sportiste grada Cazina za 2020. godinu.

Naš član Samir Bašić je proglašen sportistom godine u kategoriji „Osobe s invaliditetom“, u ženskoj kategoriji Fata Salkić je proglašena sportistkinjom godine u kategoriji „Osobe sa invaliditetom“ za ostvarene rezultate na sportskim takmičenjima u ime našeg Udruženja i Sportske sekcije Sportskog saveza Cazin. Proglašenje i skromna proslava održani su pod pokroviteljstvom Grada Cazina.



UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEĆIJE PARALIZE VELIKA KLAĐUŠA

„Banjsko-klimatska rehabilitacija paraplegičara i oboljelih od dječije paralize“

I ove godine smo, mada uz znatno kašnjenje, uspješno realizovali projekt „Banjsko-klimatska rehabilitacija paraplegičara i oboljelih od dječje paralize“. Projekt smo realizovali uz podršku odobrenih sredstava ostvarenih naknada od igara na sreću, putem Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, u ukupnom odobrenom iznosu od 13.708,91 KM.

Naši članovi, korisnici projekta, kroz desetodnevni boravak u banjskom lječilištu Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Ilijadža“ Gradačac prošli su individualni rehabilitacijski tretman, koji im je propisao liječnik specijalista fizikalne medicine.

Rehabilitaciju je koristilo ukupno 19 osoba, od čega osam s težim invaliditetom, tri teško pokretna člana te osam pratileaca/asistenata, čija je pomoć neophodna osobama s teškim invaliditetom.



Rehabilitaciju je koristilo ukupno 19 osoba, od čega osam s težim invaliditetom, tri teško pokretna člana te osam pratileaca/asistenata, čija je pomoć neophodna osobama s teškim invaliditetom. Posebnost ovog projekta ogleda se i u činjenici da smo svim pratiocima/asistentima naših članova omogućili da obave terapije i tretmane, kao i sami članovi, što se pokazalo ispravnim, jer dugogodišnjim radom s osobama s invaliditetom većini je značajno narušeno zdravstveno stanje.

Humanitarna akcija „Topli dom za porodicu Ramiza Pandžića“

Humanitarna akcija koju smo pokrenuli polovinom 2017. godine za našeg člana Ramiza Pandžića, uspješno je dovršena useljenjem u kuću 19. decembra 2020. godine.

Iako kuća nije u potpunosti dovršena, unutrašnjim uređenjem i opremanjem svih prostorija neophodnih za normalan život, stekli su se uslovi da ova porodica najzad započne živjeti u vlastitom domu.

Ponosni smo na činjenicu da je naše Udruženje bilo iniciator pokretanja ove akcije, te smo uz pomoć dobrih i humanih ljudi, privrednih subjekata i javnih poduzeća omogućili ovoj porodici da u 2021. godinu uđe u svoj novi dom.

Nadamo se da će dugo godina proživjeti u zajedničkoj sreći u svom toplog domu.

SAVEZ PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEČIJE PARALIZE UNSKO-SANSKOG KANTONA

Projekt edukacije mladih „Vozim iako ne hodam“

Realizovali smo veoma značajan i zanimljiv projekt „Vozim iako ne hodam“. Projekt je vođen u otežanim okolnostima zbog pandemije COVID-19, mjera kriznog štaba, kašnjenja u isplati sredstava od Federalnog ministarstva rada i socijalne politike po odobrenom projektu. Teškoće u realizaciji bile su i zbog posebnog režima izvođenja nastave u školama, koje su prilagođavane preporučenim mjerama u oblasti obrazovanja. Nažalost, ovoga puta projekt je vođen samo u dva kantona (Unsko-sanskom i Sarajevskom), jer od ostalih kantona nismo dobili odobrenje zbog svih mjera koje su se morale poštovati.



VIJESTI IZ SAVEZA I UDRUŽENJA

Projektni tim koji je učestvovao u realizaciji projekta „Vozim iako ne hodam“ bio je u sastavu:

Alaga Hozanović, koordinator projekta, s asistenticom Refikom Hozanović, Almedina Čamđić, prezentatorica, s asistenticama Meirom Sinković i Eminom Đidić, te Aldin Šanjta, prezentator, s asistenticom Jasminom Šanjtom. Projektni tim je od 1. do 21. februara 2021. godine posjetio 19 škola i uradio 40 interaktivnih radionica, na kojima je 837 učenika upoznato s rizicima i posljedicama neodgovornog ponašanja u saobraćaju. Nadamo se da su nakon viđenih veoma dojmljivih prezentacija postali svjesni rizika i posljedica takvog ponašanja.

Naš tim je bez saobraćajnih prekršaja, bez kašnjenja na radionice, vlastitim automobilima, u samo tri sedmice prešao oko 6.000 kilometara, i to sve radi edukacije o većoj i boljoj sigurnosti mladih u saobraćaju na cestama Bosne i Hercegovine. Nadamo se da će ovo naše zalaganje i trud doprinijeti smanjenju saobraćajnih nesreća na našim putevima.



Takmičenje u vožnji spretnosti automobilom za osobe s invaliditetom „SUSRET 2020“

Na poziv prijatelja iz Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Livno učestvovali smo u natjecanju u vožnji spretnosti automobilom za osobe s invaliditetom „SUSRET 2020“, koje je održano 20. februara u Livnu. Za ovo takmičenje smo angažovali ekipu od osam članova iz općinskih udruženja paraplegičara, članica našeg Saveza USK, Velike Kladuše i Cazina. Naš predstavnik Irfad Rekić iz Udruženja paraplegičara Cazin osvojio je 1. mjesto, a Elvis Hodžić iz Udruženja paraplegičara Velika Kladuša 2. mjesto. Treće mjesto je osvojio Draženko Tubak iz Žepča. Svi takmičari su vozili automobile s ručnim komandama za kontrolu gasa i kočnice.



SAOBRĀCAJ I OSOBE S INVALIDITETOM - UZROCI I POSLJEDICE

OVISNOST KAO UZROK SAOBRĀCAJNIH NESREĆA

Saobraćajne nesreće su veoma često uzroci teških povreda kičme koje za posljedicu imaju stanje paraplegije ili tetraplegije (oduzetost donjih ili donjih i gornjih ekstremiteta).

Ostavljaju trajno stanje nepokretnosti, s nizom zdravstvenih problema.

Najčešći uzrok saobraćajnih nesreća je upravo vožnja pod utjecajem alkohola ili droge, kada vozači koriste alkohol ili drogu i predstavljaju opasnost na cesti/putu.

Neophodno je posebnu pažnju posvetiti podizanju svijesti, edukaciji kroz lične primjere, informacijama i komunikaciji, kako bi u najvećoj mogućoj mjeri, posebno mladi, shvatili koliko je važna prevencija i borba protiv ovisnosti te da ima velike posljedice kako na one koji su ovisnici tako i na druge.

Alkohol i droga u saobraćaju

Statistički podaci o uzrocima smrtnosti građana na visoko mjesto svrstavaju saobraćajne nesreće. Stalno povećanje sigurnosti u saobraćaju je obaveza Ministarstva unutrašnjih poslova, a preventivno djelovanje je najznačajniji faktor u smanjenju saobraćajnih nesreća.

Posljednji statistički podaci pokazuju da se u Evropi bilježi kontinuirani trend porasta vožnje pod utjecajem droga i alkohola. Taj negativni trend prati cijelu Bosnu i Hercegovinu gdje je, također, povećan broj učesnika u saobraćaju koji upravljaju motornim vozilom pod dejstvom droga i alkohola, što često prouzrokuje neprilagođenu brzinu. Nužno je prenijeti informacije o tome da je upravljanje motornim vozilima složena vještina koja od vozača zahtijeva cjelovito primanje informacija o stanju na putu, analizu i odgovarajuću reakciju u skladu s naučenom vještinom, psihomotornim stanjem i važećim saobraćajnim propisima.

Zbog toga, zakonske odredbe propisuju da učesnici u saobraćaju ne smiju konzumirati alkoholna pića, opojne droge ili lijekove na kojima je označeno da se ne smiju upotrebljavati prije i za vrijeme vožnje.

Rezultati istraživanja pokazuju da konzumiranje droge i alkohola ima utjecaj na nastanak saobraćajnih nesreća u Kantonu Sarajevo te da koncentracija alkohola u krvi utječe na stepen stradanja u saobraćajnim nesrećama. Također, analize pokazuju da je ukupno 97% vozača pod utjecajem alkohola skrivilo saobraćajne nesreće s teškim posljedicama, te da je prosječna stopa zatečenih vozača pod dejstvom alkohola za vrijeme upravljanja motornim vozilom na području Kantona Sarajevo za promatrani period bila u porastu za 0,8%.

Iako je istraživanje limitirano, dobijeni nalazi mogu poslužiti kao osnov za identificiranje novih istraživačkih pitanja koja bi tretirala odnos droge i alkohola i saobraćajnih nesreća.

Ova tema ima svoje uporište, na prvom mjestu u Zakonu o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 6/2006, 75/2006 - ispr, 44/2007, 84/2009, 48/2010, 48/2010 - dr. zakon, 18/2013, 8/2017, 89/2017 i 9/2018), koji navodi da vozač **ne smije upravljati vozilom u saobraćaju na cesti niti početi upravljati vozilom ako je pod dejstvom alkohola**.

Dalje, Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini, u poglavljju VIII – VOZAČI, 1. Uslovi za upravljanje vozilima, navodi:

Član 173.

„Vozač koji je u tolikoj mjeri umoran ili bolestan ili je u takvom psihičkom stanju da je nesposoban za sigurno upravljanje vozilom, kao i vozač pod djelovanjem opojnih droga, ili drugih opojnih sredstava ili lijekova na kojima je označeno da se ne smiju upotrebljavati prije i za vrijeme vožnje, ne smije upravljati vozilom u prometu na cesti.“

i Član 174.

(1) Vozač ne smije upravljati vozilom u prometu na cesti, niti početi upravljati vozilom ako je pod djelovanjem alkohola.

Dalje, ova tema ima svoje uporište u međunarodnim aktima koji se odnose na osobe s invaliditetom, posebno u „Standardnim pravilima o izjednačavanju mogućnosti za osobe sa invaliditetom“ (Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 30. septembra 2003. godine, donijelo je odluku o prihvatanju „Standardnih pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom“, koje je Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila 23. decembra 1993. godine).

U poglavlju PREVENCIJA navodi se:

Pojam prevencija označava akciju kojoj je cilj spriječiti pojavljivanje fizičkog, intelektualnog, psihijatrijskog ili osjetilnog oštećenja (primarna prevencija), odnosno spriječiti da oštećenje prouzroči trajna funkcionalna ograničenja ili invaliditet (sekundarna prevencija).

Prevencija može obuhvaćati mnogo raznolikih djelovanja, kao što su primarna zdravstvena zaštita, prenatalna i postnatalna skrb, obrazovanje i prehrana, kampanje imunizacije protiv zaraznih bolesti, mjere za suzbijanje endemskih bolesti, sigurnosni propisi, programi za sprečavanje nesreća na raznim mjestima, uključujući adaptaciju radnih mjesta radi sprečavanja profesionalnih invaliditeta i bolesti, te prevencija invaliditeta koji su posljedica zagađenja okoliša i oružanih sukoba.

„UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom“ („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, broj 11/09) kao ključni međunarodni akt, pod poglavljem OPŠTE OBAVEZE, u članu 4. navodi:

(i) promovirati obuku stručnjaka i osoblja koje radi s osobama s invaliditetom u oblasti prava priznatih ovom konvencijom, kako bi se što bolje pružila pomoć i usluge koje su zagarantovane spomenutim pravima.

U članu 25, poglavlje: ZDRAVLJE, navodi se:

(b) Pružiti one zdravstvene usluge koje su posebno potrebne osobama s invaliditetom zbog njihovih invaliditeta, uključujući rano identificiranje i intervencije gdje je to odgovarajuće, i usluge dizajnirane da minimiziraju i spriječe daljnje invaliditete, uključujući i one među djecom i starijima.



Almedinina priča

VOZIM IAKO NE HODAM

Prvenstveno želim pozdraviti čitaoca lista „PARAPLEGIJA I MI“ te izraziti zadovoljstvo što mi je pružena prilika da u ovom listu iznesem svoja iskustva u vezi s radom na projektu VOZIM IAKO NE HODAM, koji za cilj ima osvještenje mladih ljudi, a tiče se sigurnosti u saobraćaju.

Naša ciljna grupa jesu mladi ljudi, učenici završnih razreda srednjih škola, mladi ljudi koji su tek položili ili planiraju polagati vozački ispit. Kao prezentator, neko ko je invaliditet stekao baš u njihovim godinama, zbog svog neodgovornog ponašanja u saobraćaju, pokušavam im svojim primjerom skrenuti pažnju na sve te opasnosti koje sa sobom nosi učešće u saobraćaju. Bilo kao vozač, suvozač ili pješak, svako svojom neodgovornošću ili nesavjesnošću povećava rizik od saobraćajnih nesreća.



Za vrijeme prezentacije koja traje jedan školski čas, kroz nekoliko statističkih podataka, istraživanja, videoklipova i uz moju ličnu priču, mladim ljudima prikazujemo da učešće u saobraćaju nije bezazленo. Ovaj projekt radimo od 2016. godine i ono što je zanimljivo jeste da je broj saobraćajnih nesreća u Bosni i Hercegovini, baš od te godine, u padu. Postoje tu i drugi faktori, manji broj registrovanih automobila, povećane kontrole, rigoroznije kazne... Ali, mi vjerujemo u to da ovim projektom doprinosimo smanjenju broja saobraćajnih nesreća u Bosni i Hercegovini.

TABELA SAOBRAĆAJNIH NESREĆA ZA PERIOD 2016-2019. godine

PODRUČJE	UKUPAN BROJ SAOBRAĆAJNIH/PROMETNIH NEZGODA(SN)				BROJ SN SA POGINULIM/ POVRIJEĐENIM/OZL. LICIMA/OSOBAMA				BROJ SN SA MATERIJALNOM ŠTETOM			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
FEDERACIJA BIH	29.477	27.689	25.771	24.023	5.150	4.731	4.748	4.813	24.227	22.958	2.1023	19.210
REPUBLIKA SRPSKA	9.783	9.637	10.634	10.221	2.439	2.244	2.589	2.276	7.344	7.393	8.045	7.945
BRČKO DISTRIKT	283	302	267	275	127	160	157	167	156	142	110	108
UKUPNO	39.543	37.628	36.672	34.519	7.716	7.135	7.494	7.256	31.827	30.493	29.178	27.263

NAJČEŠĆI UZROCI SAOBRAĆAJNIH NESREĆA U BiH SU:

Nepropisna vožnja i brzina neprilagođena uslovima na putu (24,3%)

Vožnja pod utjecajem alkohola i drugih opojnih sredstava

Nesreće koje su rezultat nepravilnih radnji vozilom u saobraćaju

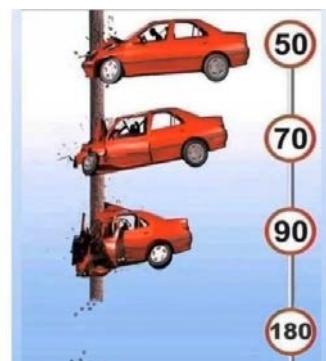
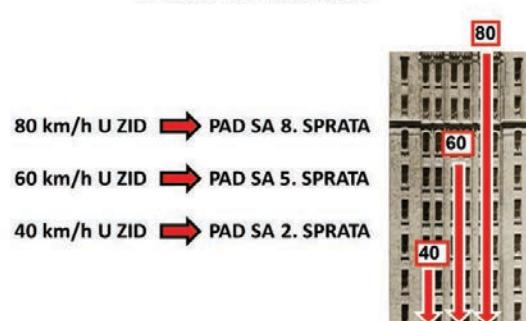
Nepoštivanje saobraćajne signalizacije

Nepovoljni uslovi na putu

Poslije iznošenja statističkih podataka, što baš i ne privlači toliku pažnju učenika, iznosimo nekoliko istraživanja koja se odnose na brzu vožnju, upotrebu alkohola tokom vožnje, nevezivanje sigurnosnog pojasa i upotrebu mobilnog aparata tokom vožnje. Sve je propraćeno slikama i videoklipovima, što je interesantnije i već tada, kao prezentator, primjećujem da sam zadobila pažnju učenika, što pokazuju i svojom voljom za saradnju kada je to potrebno u toku prezentacije.

Rado bih sva ta istraživanja podijelila s čitaocima ovog lista, jer smatram da bi bila od velike koristi svim učesnicima u saobraćaju, međutim, izdvojiti ću samo neka. Kada pričamo o brzini, ujedno i najčešćem uzroku saobraćajnih nesreća, na sljedećim slikama može se vidjeti čemu su jednaki udari pri određenim brzinama i kako se to manifestuje na automobilu.

UDARI PRI BRZINAMA



Kada spominjemo vožnju pod utjecajem alkohola, na naredne dvije slike može se vidjeti stvaran pregled tokom vožnje u alkoholiziranom stanju.



Prije pandemije, kada nismo imali epidemiološke mjere, na svojim radionicama koristili smo i naočale kroz koje su učenici mogli vidjeti stvaran pregled osobe dok je pod utjecajem alkohola ili narkotika, što je kod učenika izazivalo veliko interesovanje da učestvuju u isprobavanju istih.



Odgovor na postavljeno pitanje: Alkohol ili volan?

Vrlo je jednostavan:



KADA VOZIŠ, NE PIJEŠ!



KADA PIJEŠ, NE VOZIŠ!

Da je korištenje mobitela tokom vožnje itekako opasno, potvrđuje i to:

Ako 20-godišnjak koristi mobitel dok vozi, njegove psihofizičke vještine su kao kod 70- godišnjaka. Samim tim, nismo u mogućnosti pravovremeno reagovati na datu situaciju.



Ova i ostala istraživanja koje prezentujemo propraćena su videoklipovima koji potvrđuju svaku predstavljenu situaciju, pa tako navode i na razmišljanja.

Drugi dio prezentacije posvećujem priči o mom ličnom iskustvu, a tiče se mog neodgovornog ponašanja u saobraćaju. Do tada već imam punu pažnju učenika, ali, kada počnem s ličnom pričom, tada cilj prezentacije dobiva pravi smisao. Niko od učenika ne ostaje ravnodušan na iznošenje moje priče, pa i najintimnijih dijelova života jedne osobe s invaliditetom.

Svoju priču, kroz nekoliko rečenica, počinjem od ranog djetinjstva. Priču o ljubavi prema kamionima, prirodi, izlascima s društvom, zaposlenju, upoznavanju prve prave ljubavi, planiranju budućnosti. Jednostavno, o životu jedne mlade osobe koja je bila ispunjena na svim poljima. Otvoreno i jasno govorim koliko sam uživala u vožnji kamiona, auta i svega što je bilo na točkovima. Voljela sam brzu vožnju. Olako sam shvatila učešće u saobraćaju. Do jedne večeri. Na povratku kući od

zaručnika, kada doživljavam saobraćajnu nesreću. Saobraćajnu nesreću u kojoj sam zadobila povrede od kojih kao posljedicu imam trajni, 100% invaliditet. Od te večeri, od svoje 19. godine, zbog svoje nepromišljenosti korisnik sam invalidskih kolica. Priču nastavljam o trenutku nepažnje koji mijenja život iz korijena, o boravku u bolnici, borbi s raznim situacijama, borbi na rehabilitaciji, borbi prihvatanja činjenice da više nikada i ništa neće biti kao prije. O odbacivanju dragih ljudi, uvredama na račun mog invaliditeta, o odlasku vjerenika, napuštanju prijatelja, samo zato što sam tada postala osoba s invaliditetom. Stvaranju novih prijateljstava. O svemu onome s čime se svakodnevno susreću osobe s invaliditetom. Poslije čega nastaje muk u učionici. A da ne bi bilo sve tako crno, ne izostavljam ni svoje uspjehe, zbog čega osjetim divljenje svih tih mladih ljudi zbog istrajnosti i snage volje osoba s invaliditetom. Naravno, cijela priča je propraćena ličnim slikama, što dodatno utječe na sve one koji slušaju.

BITI ODGOVORAN U SAOBRĀCAJU?



DA ILI NE



Kada bih pisala o svom iskustvu tokom rada s učenicima, mogla bih tu napisati mnogo toga. Dešava se da tokom prezentacije nekom od učenika bude loše, na što je potrebno odreagovati, djevojke često zaplaču, profesori ostaju bez riječi. Skoro da ne postoji neko ko ostaje ravnodušan. Kroz ovaj projekt, pored ukazivanja na opasnosti od saobraćaja, mlade ljudi upoznajemo i sa životom osoba s invaliditetom, problematikom s kojom se svakodnevno susreću osobe s invaliditetom. Jedno je sigurno. Ovakav vid projekta bi trebalo češće provoditi. Dokaz je i to da poslije održane prezentacije neke škole traže dodatne termine za još učenika, što se znalo desiti i na fakultetima u Bihaću. Zanimljivo je i to da su neke škole, iako su nam omogućile rad, na prvu bile malo skeptične. Ali, poslije održane prezentacije dobivamo riječi hvale, podrške, uz komentare da nikada nisu vidjeli sličnu prezentaciju.

Iako sam osoba s invaliditetom, jako sam sretna što sam dio jednog ovako važnog projekta i zahvalna sam Savezu udruženja paraplegičara i oboljelih od dječje paralize USK Alagi Hozanoviću, koordinatoru projekta, što i pored raznih problema na koje nailazimo, nastavlja iz godine u godinu raditi na istom.

Zahvalna sam svim upravama škola s kojima smo sarađivali u proteklih pet godina. Veliku zahvalnost upućujem i svim učenicima koji su bili prisutni na nekoj od mojih prezentacija.

Uz poruku... **POŠTUJMO SAOBRACAJNE PROPISE!**

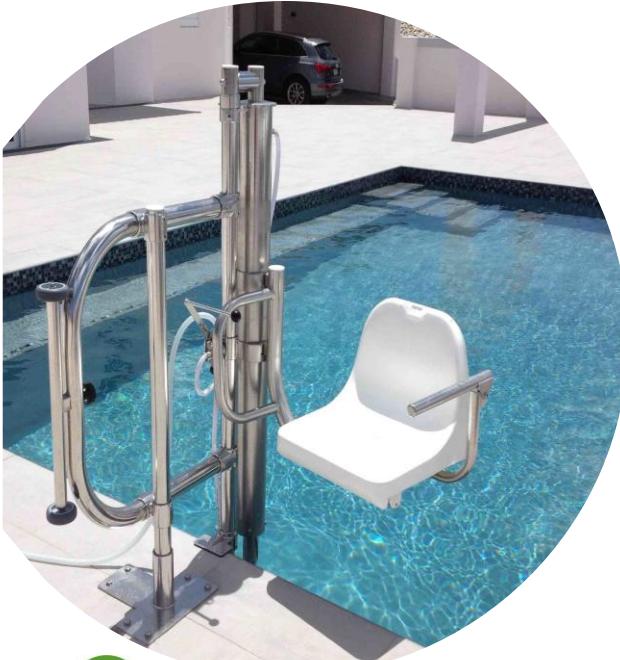




Savladajmo barijere zajedno!

PLATFORME I LIFTOVI

- Savršeno rješenje za ugradnju unutar i izvan objekta
- Maksimalna sigurnost i standard kvalitete
- Tanka konstrukcija i tihi rad
- Vrhunska udobnost i dizajn



ORTOPEDIJA INTERNATIONAL doo

Salke Lagumdžije 12 • 71 000 Sarajevo • Bosna i Hercegovina
tel +387 (0)33 45 88 15 • fax +387 (0)33 46 87 10
e-mail ortoin@bih.net.ba • www.ortopedija.ba

Zdravlje predstavlja tjelesno, duševno, socijalno i ekonomsko blagostanje, a ne samo odsustvo bolesti.



Poruke Svjetske zdravstvene organizacije (World Health Organization-WHO) za

SVJETSKI DAN ZDRAVLJA 2021. World Health Day 2021

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) posebna je organizacija Ujedinjenih naroda koja djeluje kao koordinirajuće tijelo međunarodnog javnog zdravstva. Sjedište joj je u Ženevi u Švicarskoj. Svjetsku zdravstvenu organizaciju su osnovali Ujedinjeni narodi 7. aprila 1948. godine, i od tada je ovaj datum poznat još i kao Svjetski dan zdravlja.

Svjetska zdravstvena organizacija se zalaže za to da svi, svugdje, mogu ostvariti pravo na dobro zdravlje. U skladu s odlukom Prve svjetske zdravstvene skupštine i pod pokroviteljstvom Svjetske zdravstvene organizacije u svijetu se, a i kod nas, kontinuirano obilježava Svjetski dan zdravlja.

Pojam zdravlja se veže vrlo često samo uz odsustvo bolesti, ali pojma zdravlja je mnogo više. Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije, zdravlje predstavlja tjelesno, duševno, socijalno i ekonomsko blagostanje, a ne samo odsustvo bolesti.

Svjetski dan zdravlja je dan koji se svake godine u cijelom svijetu, pod pokroviteljstvom Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), obilježava kako bi se na globalnom nivou osvijestila važnost određenog zdravstvenog problema te skrenula pažnja šire društvene zajednice na prioritetna područja važna za očuvanje zdravlja i sprečavanje pojave bolesti.

Cilj mu je da se skrene pažnja javnosti na prioritetne oblasti koje imaju značaj za zdravlje.

Godine 2020. i 2021. čovječanstvo su stavile pred jedan od najvećih izazova do sada. Godine koje su za kratko vrijeme svakog pojedinca „natjerale“ da misli o svom zdravlju, zdravlju svojih najmilijih, zdravlju šire društvene zajednice.

Godine koje su ukazale na prednosti i nedostatke zdravstvenih sistema. Godine koje su dokazale da prevencija spašava više života nego liječenje. Godine u kojima smo kao civilizacija shvatili da je biti zdrav najveća vrijednost i da su istinski heroji i heroine zdravstveni radnici svih usmjerenja.

Zbog svega, moto ovogodišnjeg Svjetskog dana zdravlja glasi:

IZGRADNJA PRAVEDNIJEG, ZDRAVIJEG SVIJETA

Na Svjetski dan zdravlja, 7. aprila 2021. godine, WHO će pozvati da se svi pridruže novoj kampanji za izgradnju pravednijeg, zdravijeg svijeta. Uskoro će objaviti više detalja, ali, evo, zašto to rade:

Naš svijet je neravnopravan.

Kao što je COVID-19 pokazao, neki ljudi mogu živjeti zdravije i imati bolji pristup zdravstvenim uslugama od drugih, u potpunosti zahvaljujući uvjetima u kojima se rađaju, rastu, žive, rade i stare. U cijelom svijetu se neke grupe trude da sastave kraj s krajem, s malim dnevnim prihodima, imaju lošije uvjete stanovanja i obrazovanja, manje mogućnosti zaposlenja, veću spolnu nejednakost i imaju mali ili nikakav pristup sigurnom okruženju, čistoj vodi i zraku, sigurnosti hrane i zdravstvenoj usluzi. To dovodi do nepotrebne patnje, bolesti koju je moguće izbjegći i prerane smrti. I šteti našim društvima i ekonomijama.



To nije samo nepravedno: može se spriječiti.

Svjetska zdravstvena organizacija ističe: Zbog svega navedenog pozivamo čelnike da osiguraju da svi imaju uvjete za život i rad koji pogoduju dobrom zdravlju. Istovremeno potičemo čelnike da nadgledaju nejednakosti u brzi o zdravlju i osiguraju da svi ljudi mogu pristupiti kvalitetnim zdravstvenim uslugama kada i gdje im trebaju. COVID-19 teško je pogodio sve zemlje, ali njegov utjecaj bio najoštriji na one zajednice koje su već bile ranjive, koje su izloženije bolesti. Zbog toga je manje vjerovatno da će imati pristup kvalitetnim zdravstvenim uslugama i vjerovatnije da će imati negativne posljedice kao rezultat manje provedenih mjera za suzbijanje pandemije.

WHO se zalaže za to da svi, svugdje, mogu ostvariti pravo na dobro zdravlje.

Tedros Adhanom Ghebreyesus etiopski je biolog, imunolog i političar.

Od 2017. godine obnaša funkciju generalnog direktora Svjetske zdravstvene organizacije.

U vlasti Etiopije obnašao je funkciju ministra zdravstva od 2005. do 2012. godine, kao i ministra vanjskih poslova od 2012. do 2016. godine.

Izjava dr. Tedrosa Adhanom Ghebreyesusa:

Djelo WHO se odnosi na služenje ljudima, na služenje čovječanstvu. Najvažnije je da se radi o borbi za osiguranje zdravlja ljudi kao osnovnom ljudskom pravu.

Prof. dr. sc. Mirsad Muftić

Rehabilitacija u kućnom programu

Program rehabilitacije u kućnom programu je proces pružanja rehabilitacionih i zdravstvenih usluga u kući pacijenta.

Ovaj program je koncipiran tako da u kućnom programu prvo obavi lječarski pregled specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. Pregled podrazumijeva uvid i analizu medicinske dokumentacije pacijenta, subjektivnu problematiku pacijenta, a potom utvrđivanje objektivnog stanja pacijenta. Evaluacijom navedenih

parametara pravi se rehabilitacioni plan koji je strogo individualan i zavisi od niza faktora/fizičkog stanja pacijenta, psihološkog profila i stanja pacijenta, procjene kvaliteta komunikacije s pacijentom, procjene motivisanosti pacijenta i članova porodice. Rehabilitacioni plan podrazumijeva broj i vrstu terapijskih procedura, broj i frekvencu dolazaka, vrijeme kontrolnog pregleda i mogućnost promjene plana zavisno od učinka rehabilitacije.



Nakon procjene navedenih parametara započinje se s programom rehabilitacije koju provodi certificirani fizioterapeut. Svaki dan prije započinjanja tretmana utvrdi se je li došlo do promjene ili pogoršanja vitalnih i fizioloških parametara. Mjere se puls, saturacija kisikom kod pacijenata s respiracijskom problematikom, tjelesna temperatura i krvni pritisak.

Rehabilitacioni plan je upisan u individualni karton pacijenta i po njemu se vrši rehabilitacija, a fizikalni modaliteti trebaju biti u skladu s opštim stanjem pacijenta.

Usluge rehabilitacije u kućnom programu podrazumijevaju:

- Fizioterapijsku procjenu pacijenta
- Manuelnu medicinsku masažu koja podrazumijeva jedan ili više segmenata, a obavlja se na portabilnom terapijskom krevetu ili na ležaju pacijenta
- Mobilizaciju zglobova
- Tehniku specifične neurofizioterapije/Bobath koncept
- Kineziterapijski program aktivne, aktivno potpomognute i pasivne vježbe, vježbe istezanja, vježbe snage i izdržljivosti
- Vježbe disanja
- Trening balansa i koordinacije
- Tretman limfedema (manuelni dekongestivni tretman limfedema)
- Vertikalizaciju pacijenta
- Vježbe i trening hoda pod kontrolom fizioterpeuta i uz pomoć funkcionalnih pomagala - štap, štakе i hodalica
- Trening tranfера pacijenta/obuka pacijenta i članova porodice o transferu i prelasku s kreveta na kolica, transfer s kolica na toaletnu šolju, stolicu ili ležaj
- Primjenu fizioterapijskih aparata u cilju analgezije (smanjenje bola), smanjenje otoka, elektrostimulacija mišića i nerava. U okviru ovog djela koriste se portabilni aparati za elektroterapiju (TENS i Compex aparati), aparati za ultrazvučnu i laseroterapiju, lampe za fototerapiju (infracrveno i polarizirano svjetlo), aparat za magnetoterapiju
- Termoterapiju (topli pakunzi i parafin)
- Krioterapiju (hladni pakunzi i primjena leda)
- Okupacionu terapiju i savjetovanje za primjenu funkcionalnih pomagala u kući za poboljšanje samostalnosti i aktivnosti dnevnog života



Kućni program rehabilitacije za nepokretne i teško pokretne pacijente podrazumijeva i usluge zdravstvene njegе. Zdravstvena njega obuhvata održavanje lične higijene pacijenta i higijene njegove okoline.

U okviru ovog dijela, medicinska sestra ili bolničar rade na promjeni urinarnih katetera te zbrinjavanju i njezi

dekubitusa koji nastaje uslijed dugog ležanja i velikog pritiska na pojedine dijelove tijela. Tretman kupanja i mijenjanja sanitarnih pelena pruža bolničarka, personalni asistent ili educirani član porodice. Poseban akcent u kućnoj rehabilitaciji i njezi pacijenta je prevencija komplikacija te edukacija pacijenta i članova porodice. Preventivni programi su naročito usmjereni na prevenciju stvaranja dekubitusa (stalna promjena položaja pacijenta), prevenciju respiratornih komplikacija (pneumonije) kroz promjenu položaja pacijenta i primjenu vježbi disanja. Prevencija cirkulatornih smetnji na donjim ekstremitetima se provodi stalnim cirkulacijskim vježbama nogu, prevencija atrofije mišića kroz dozirane vježbe i vertikalizaciju pacijenta. Indikacije za rehabilitaciju u kućnom programu su nepokretni i teško pokretni pacijenti, pacijenti u jako bolnoj fazi, pacijenti nakon operativnih zahvata ili duge imobilizacije koji imaju limit oslonca i kretanja.

Indikacije za kućni fizikalni tretman:

*Neurološke bolesti (amiotrofična laterarna skleroza, multipla skleroza, cerebralna paraliza, mišićna distrofija, hemiplegija ili teška hemipareza, paraplegija ili teška parapareza, kvadripareza ili kvadriplegija)

- Reumatološke bolesti (teški oblici reumatoidnog artritsa i drugih artritsa)
- Bolesti mišićno-koštanog sistema (stanja nakon operativnih tretmana na kičmenom stubu ili donjim ekstremitetima, visoke amputacije donjih ekstremiteta)
- Stanja nakon prijeloma kičmenih pršljenova s neurološkim ispadima
- Stanja jake bolnosti i imobilnosti

Za kvalitetan program i uspjeh rehabilitacije u kućnom programu najvažnija su dva indikatora:

1. Individualni pristup pacijentu
2. Timski rad i dobra koordinacija i komunikacija svih članova tima

Rehabilitacioni tim u užem smislu sačinjavaju pacijent, zdravstveni profesionalci (specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije, fizioterapeut, medicinska sestra), a u širem smislu pojedini zdravstveni profesionalci po datoju potrebi pacijenta (okupacioni terapeut, neurolog, ortoped, urolog, psiholog i drugi) te personalni asistent i članovi porodice.

Najvažniji član rehabilitacionog tima je pacijent!



COVID-19 I VAKCINACIJA

Mr. sci. Selma SINANOVIĆ

Diplomirana medicinska sestra

Univerzitetski klinički centar Tuzla

Medicinski fakultet Univerziteta u Tuzli

Prof. dr. med. sci. Mirsad MUFTIĆ

Specijalista fizikalne medicine, subspecijalista reumatologije

Fakultet zdravstvenih studija

Univerzitet u Sarajevu

UVOD

Infekcija novim koronavirusom (SARS-CoV-2) prvi put je registrovana u decembru 2019. godine u Kini i onda se kasnije brzo proširila u ostaku svijeta. Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) 31. decembra 2019. godine prvi put je obavijestila javnost o slučajevima oboljelih od pneumonije nepoznatog porijekla, u gradu Wuhanu (Kina), kod ljudi koji su bili povezani s korišćenjem proizvoda s lokalne pijace na kojoj su se prodavale životinje, meso i morski plodovi. Koronavirusna bolest, nazvana COVID-19 (engl. Corona virus disease 2019), nakon Kine brzo se proširila na većinu zemalja svijeta te je SZO 11. 3. 2020. proglašio pandemiju ovim virusom. U Bosni i Hercegovini prvi inficirani pacijent je registrovan 5. 3. 2020. u Banjoj Luci, a u Federaciji Bosne i Hercegovine 9. 3. 2020. godine u Konjicu. Dakle, u pandemiji smo više od godinu.

COVID-19 je respiratorna infekcija koja se primarno prenosi kapljičnim putem. Osnovni put transmisije je bliski kontakt s osobom koja ima virus, posebno prilikom kašljanja, kihanja i medicinskih intervencija na respiratornom traktu, kao što su intubacija, traheobronhijalna aspiracija i mehanička ventilacija. Molekuli SARS-CoV-2 su izolovani iz krvi, pljuvačke, suza, konjuktivalne tečnosti i stolice oboljelih, tako da postoji mogućnost prenošenja infekcije i ovim putevima. Nakon prvih spoznaja o posljedicama infekcije SARS-CoV-2 virusom, pokazalo se da on ne napada samo pluća, nego i druge organe te da mnogi inficirani ne mogu preživjeti infekciju. Ne samo stariji. Nažalost, odnedavno smo suočeni i s novim mutacijama ovog virusa koje su registrovane i u našoj zemlji. Nadalje, značajne su posljedice po organizam i nakon što se „pregura“ infekcija i konstatuje da više nismo pozitivni na virus. Kao odgovor na ove izazove otvaraju se POSTKOVID ambulante, a naučna saopštenja upozoravaju na moguće dugoročne posljedice, ne samo uže medicinske nego i psihološke i ekonomске. Ekonomski su već sada vidljivi.

Dakle, SARS-CoV-2 je novi soj koronavirusa koji je uzdrmao planetu na način koji nije viđen još od velike pandemije gripe, tzv. španske groznice 1918. godine. Iako su naučnici i praktičari već došli do mnogih spoznaja, brojne nepoznanice u vezi s biološkim, epidemiološkim i kliničkim karakteristikama COVID-19, koje još postoje, onemogućavaju sigurna predviđanja daljnog toka aktuelne pandemije. No, ono što je od početka bilo jasno, jedini siguran način da se ova pošast zaustavi je otkriće efikasne vakcine ili vakcina koje će biti dostupne svima. To je bio opšti imperativ. Stoga se već nekoliko mjeseci nakon izbijanja pandemije, u više naučnih institucije i

STRUČNI SARADNICI

država (SAD, Rusija, Kina, Velika Britanija) počelo s radom na otkriću vakcina i njihovom testiranju po skraćenom postupku. Nije se moglo čekati dvije-tri godine da se do vакcine dođe na standardan način, dakle kroz nešto duži period. I vакcine su došle „na svijet“. Sigurne, učinkovite. Ali, avaj, ubrzo su proizvođači vакcina počeli izdavati saopštenja da nisu u stanju za kratko vrijeme proizvesti dovoljan broj vакcina za sve, a obećali su.

Koje su to vакcine?

Poređenje vакcina protiv COVID-19 registrovane, u ograničenoj upotrebi i one koje su na putu	
Pfizer-BioNTech  <p>Tehnologija: RNK Efikasnost: 95% prema preliminarnim studijama, zaštita od teških oblika bolesti 100% Klinička ispitivanja: faza 3 kliničkih ispitivanja završena, autorizirana u SAD, EU, Kanadi, Švicarskoj i drugdje Doziranje: 2 doze u razmaku 21 dan</p>	Moderna  <p>Tehnologija: RNK Efikasnost: 94.1% prema preliminarnim studijama, zaštita od teških oblika bolesti 100% Klinička ispitivanja: faza 3 kliničkih ispitivanja završena, autorizirana u SAD, EU, Kanadi, Izraelu i drugdje Doziranje: 2 doze, razmak 28 dana</p>
AstraZeneca-Oxford  <p>Tehnologija: adenovirusni vektor Efikasnost: 62% prema odobrenoj shemi doziranja (novi podaci 76% nakon prve doze, 82.4% nakon druge doze, ako je razmak između doza veći, zaštita od teških oblika bolesti 100%) Klinička ispitivanja: faza 3 kliničkih ispitivanja završena, autorizirana u UK, EU, Indiji, Argentini Doziranje: 2 doze u razmaku od 4 sedmice *još nema podataka o efikasnosti kod starijih ** preliminarni podaci pokazuju da je manje efikasna za južnoafrički soj</p>	Sputnjik V (Gam-Kovid-Vak)  <p>Tehnologija: adenovirusni vektor Efikasnost: 91.6% prema preliminarnim podacima Faze 3, zaštita od teških oblika bolesti 100% Klinička ispitivanja: faza 3 završena, odobrena u Rusiji, Bjelorusiji, Argentini, Srbiji i drugdje Doziranje: 2 doze, u razmaku od 3 sedmice Odobrena u BiH (februar 2021.)</p>
Sinopharm  <p>Tehnologija: inaktivirani virus Efikasnost: 79.3% podaci nisu zvanično objavljeni u naučnoj literaturi Klinička ispitivanja: u toku faza 3 kliničkih ispitivanja, odobrena u Kini, UAE, Egiptu, Bahreinu, Srbiji Doziranje: 2 doze u razmaku od 3 sedmice</p>	Janssen (Johnson&Johnson)  <p>Tehnologija: adenovirusni vektor Efikasnost: 57-72% (najmanja efikasnost je u Južnoafričkoj Republici gdje je raširen novi soj virusa), efikasnost protiv teških oblika bolesti: 100% Klinička ispitivanja: faza 3 kliničkih studija Doziranje: 1 doza, testira se i shema s 2 doze</p>

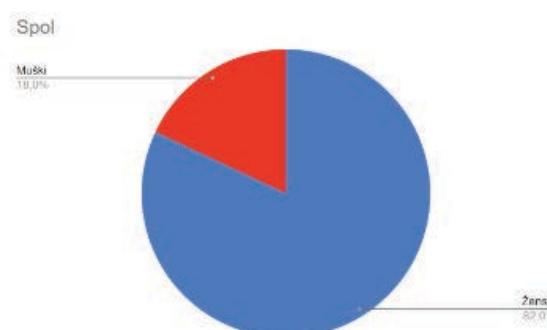
Spremnost za vakcinisanje

Zahvaljujući vakcinisanju, mnoge bolesti koje su u prošlosti donosile globalnu nesreću mnogim ljudima svijeta, stavljene su pod kontrolu ili su iskorijenjene. Primjeri za ovu konstataciju su velike boginje i dječja paraliza, odnosno vakcine za ove bolesti. No, i pored ovih činjenica, u svijetu, pa i u našoj zemlji i regiji, postoji kod određenog broja ljudi negativan stav protiv vakcinisanja općenito. Slično je i s vakcinama protiv COVID-19.



REUTERS/Dado Ruvic (Reuters)

Oni koji su protiv vakcinacije, tzv. antivakseri, pokušavaju na različite načine gurati taj antivakcinizam, uz naučnoneutemljene argumente. Pričalo se – možda će se vakcinisati, ali nikako ruskom ili kineskom, te da se neće vakcinisati jer ne vjeruju da je to uspješan način zaustavljanja infekcije SARS-CoV-2 virusom. Ne vjeruju ni u pandemiju. Tvrde da to nije ništa opasno, da nisu u rizičnoj grupi. A neki se plaše nuspojava i slično. Da bismo stekli relativno realan uvid u stanje u našoj populaciji, uradili smo online anketu koristeći ‘Google Forms’ na uzorku od 300 ispitanika različitog spola, dobi i različitih profesija. Od ukupnog broja anketiranih, njih 82% je bilo ženskog, a 18% muškog spola.

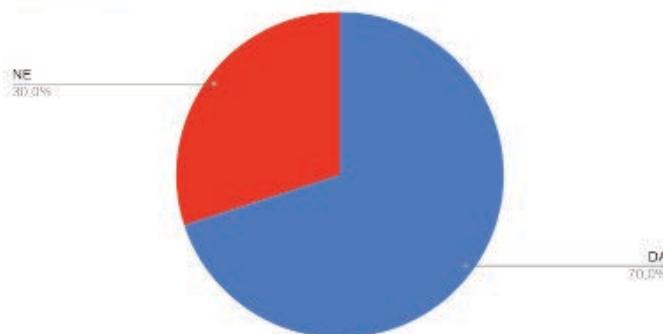


Slika 1. Distribucija ispitanika prema spolu

STRUČNI SARADNICI

Njih 30% izjavilo je da se neće vakcinisati

Da je vakcina protiv COVID- 19 dostupna da li biste se vakcinisali?



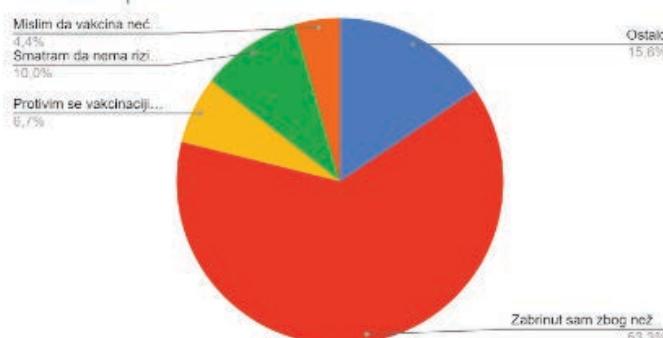
Slika 2. Distribucija ispitanika prema stavu o vakcinisanju.

Među onima koji su izjavili da se neće vakcinisati najveći broj je bio u dobi od 21 do 26 godina, zatim slijedi dob od 44 do 49. „Negativci“ su bili različitih profesija, obrazovanja i životne dobi.

Obrazloženje za NE vakcini: najčešće strah od nuspojava (63,3%), potom „ostalo“ (15,6%), „smatram da nema rizika da se zarazim“ (npr. ne spadam u rizičnu grupu) (10,0%).

Antivaksera je bilo 6,7%.

Koji od navedenih razloga najbolje opisuje zašto se ne biste vakcinisali protiv COVID-19?



Slika 3. Distribucija ispitanika prema razlozima za nevakcinisanje

Zaključak

Dok je vakcinisanje u svijetu već odavno počelo, u našoj zemlji je, nažalost, tek simbolično počelo u manjem bh. entitetu, a početak ozbiljne kampanje vakcinisanja je i dalje neizvjestan. Kada vakcinisanje krene, vjerujemo da će procent antivakcinaša biti manji od ovoga koji smo mi utvrdili te da ćemo se barem iduće godine vratiti normalnom životu. Nadamo se i da će ekonomski poteškoće nastale zbog pandemije biti relativno brzo prevaziđene, a da će dugoročne posljedice po somatsko i psihološko zdravlje stanovništva biti manje nego što se sada čini. I da ćemo biti uspešniji u nošenju s ovim izazovima nego sa samom pandemijom.

Dugoročni učinci COVID-19

Mr. sc. Ana Vidačak, dr. med.

Krajem 2019. godine u Kini je otkriven teški oblik akutnog respiratornog sindroma koronavirus-2 (SARS-CoV-2). Godinu poslije, zaraženo je više od 90 milijuna ljudi diljem svijeta, a više od dva milijuna ljudi umrla su od bolesti koronavirusa 2019. (COVID-19).¹

Svjetska zdravstvena organizacija proglašila je 11. ožujka 2020. godine pandemiju koronavirusne bolesti (COVID-19).

COVID-19 je zarazna bolest uzrokovana koronavirusom-2 (SARS-CoV-2) s posljedičnim razvojem teškog akutnog respiratornog sindroma. Iako još postoje ograničena saznanja u vezi sa samim virusom, poznato je da se prenosi kapljičnim putem. Neke od preporučenih mjera za smanjenje stope širenja bolesti uključuju fizičku distancu, ispravne higijenske navike i izbjegavanje gužve. Ove mjere se smatraju učinkovitim s obzirom na molekularnu težinu kapljica kojima se virus prenosi, te da kao takve mogu putovati samo oko jedan metar kroz zrak i brzo se talože na fiksним površinama.²

Iako su veliki napori znanstvene i medicinske zajednice usmjereni na sekvenciranje, dijagnosticiranje, liječenje i prevenciju COVID-19, trajne posljedice akutne faze bolesti na pojedinca tek trebaju biti otkrivene.

Do danas ne postoji jasno definiran termin kojim se opisuje stanje osoba s trajnim posljedicama COVID-19. U literaturi se mogu naći različiti izrazi koje su koristili autori „Long-COVID-19“, „Long Haulers“, „Postakutni COVID-19“, „Perzistentni simptomi COVID-19“, „Post COVID-19 manifestacije“, „Post COVID-19 sindrom“, kako bi opisali navedeno stanje.

Simptomi, znakovi ili patološki klinički parametri koji traju tri ili više tjedana nakon pojave COVID-19, a kod kojih se ne bilježi poboljšanje, mogu se smatrati dugoročnim učincima bolesti.³

Iako se takve promjene uglavnom bilježe u bolesnika s težom kliničkom slikom, trajne posljedice javljaju se i kod osoba s blažom infekcijom, kojima nije bila potrebna hospitalizacija.⁴

Još nije utvrđeno da li spol, dob, etnička pripadnost, osnovni zdravstveni uvjeti, količina virusa kojoj je pojedinac izložen ili napredovanje bolesti, utječu na rizik od razvoja dugoročnih posljedica COVID-19.⁵

Od početka pandemije, veliki broj pacijenta je putem društvenih mreža, anketa, komentara i znanstvenih članaka iznosio i iznosi osobna iskustva o zdravstvenom stanju i posljedicama nakon infekcije COVID-19. Paralelno s tim, opisane su brojne znanstvene publikacije, uključujući kohorte koje proučavaju specifične učinke bolesti.⁶ Identificirane su četiri faze COVID-19: prvu fazu karakterizira infekcija gornjih dišnih putova; drugu pojava dispneje i upale pluća; treću pogoršanje kliničke slike gdje dominira hiperinflamatorno stanje; a četvrtu smrt ili oporavak.

1 Hannah Ritchie EO, Diana B., Edouard M., Joe H., Bobbie M., Charlie G., and Max R.. Coronavirus Pandemic (COVID-19). 2021.

2 Adewale OF, Nicole RSS, Olusola BA, Olalekan OB, Musa OA, Ashwil K., Abram MM, Mervin M. Understanding the epidemiology, pathophysiology, diagnosis and management of SARS-CoV-2. J Int Med.2020 Aug;48(8).

3 Tenforde MW, Kim SS, Lindsell CJ, et al. Symptom Duration and Risk Factors for Delayed Return to Usual Health Among Outpatients with COVID-19 in a Multistate Health Care Systems Network - United States, March-June 2020. MMWR Morb Mortal Wkly Rep 2020; 69(30): 993–8.

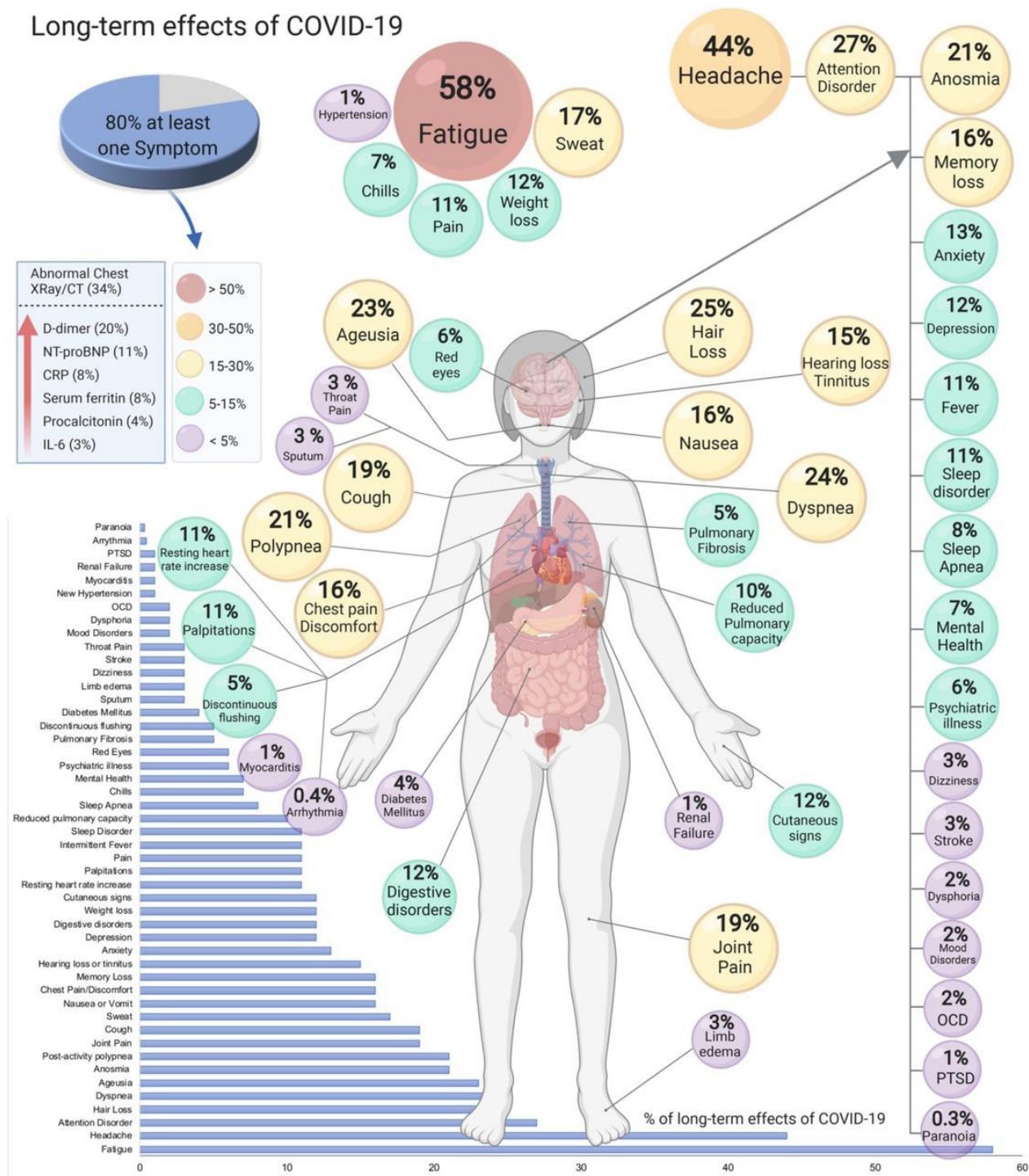
4 Townsend L, Dowds J, O'Brien K, et al. Persistent Poor Health Post-COVID-19 Is Not Associated with Respiratory Complications or Initial Disease Severity. Ann Am Thorac Soc 2021.

5 Gemelli Against C-P-ACSG. Post-COVID-19 global health strategies: the need for an interdisciplinary approach. Aging Clin Exp Res 2020; 32(8): 1613–20.

6 Greenhalgh T, Knight M, A'Court C, Buxton M, Husain L. Management of post-acute covid-19 in primary care. BMJ 2020; 370: m3026.

STRUČNI SARADNICI

Long-term effects of COVID-19



Procijenjeno je da je 80% (95% CI 65-92) pacijenata zaraženih SARS-CoV-2 razvilo jedan ili više dugotrajnih simptoma. Pet najčešćih simptoma bili su umor (58%), glavobolja (44%), poremećaj pažnje (27%), gubitak kose (25%) i dispneja (24%).⁷

⁷ Sandra LL, Talia WO, Carol P, Rosalinda S, Paulina AR, Angelica C, Sonia V. More than 50 Long-term effects of COVID-19: a systematic review and meta-analysis. BMJ Yale. January 30, 2021.

Umor (58%) je najčešći simptom COVID-19 i prisutan je i nakon 100 dana od pojavnosti simptoma akutnog COVID-19.^{8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18}

Zabilježeno je nekoliko neuropsihijatrijskih simptoma, glavobolja (44%), poremećaj pažnje (27%) i anosmija (21%). Osim navedenih simptoma, bolesnici često navode omaglicu i neuropatiju.^{19,20}

Etiologija neuropsihijatrijskih simptoma u bolesnika s COVID-19 složena je i determinirana s više faktora. Odrasli imaju dvostruki rizik da im se nakon dijagnoze COVID-19²¹ dijagnosticira psihijatrijski poremećaj, a najčešća predstavljena psihijatrijska stanja bila su anksiozni poremećaji, nesanica i demencija.

Gubitak kose nakon COVID-19 najvjerojatnije nastaje zbog preuranjenog folikularnog prijelaza iz faze aktivnog rasta u fazu mirovanja.

Dispneja i kašalj bili su zabilježeni u 24%, odnosno 19% bolesnika. Promjene u MSCT pluća bile su prisutne u 35% bolesnika, čak i nakon 60-100 dana od početka bolesti. U dalnjem istraživanju provedenom u Kini među bolesnicima stabilnog stanja s COVID-19, radiografske promjene zadržale su se u gotovo dvije trećine pacijenata 90 dana nakon otpusta.²²

Imunološki posredovano oštećenje tkiva u COVID-19 uključuje stanične i humoralne odgovore, ali imunitet na SARS-CoV-2 i zaštitu od ponovne infekcije je nepoznat.²³

Također, razlog zašto neki pacijenti imaju dugotrajne simptome nakon COVID-19 djelomično je moguće objasniti čimbenicima kao što su genetska osjetljivost, dob bolesnika kada je zaražen, način širenja infekcije, indukcija protuupalnih stanica i proteina, prisutnost istodobnih infekcija.

Može li SARS-CoV-2 prouzročiti značajna oštećenja tkiva, što bi dovelo do kroničnog oblika bolesti poput onih uočenih kod drugih virusa kao što su HIV, virus hepatitisa C (HCV), virus hepatitisa B (HBV) i neki herpesvirusi, još nije poznato.

- 8 Gemelli Against C-P-ACSG. Post-COVID-19 global health strategies: the need for an interdisciplinary approach. *Aging Clin Exp Res* 2020; 32(8): 1613–20.
- 9 Greenhalgh T, Knight M, A'Court C, Buxton M, Husain L. Management of post-acute covid-19 in primary care. *BMJ* 2020; 370: m3026.
- 10 Chen Q, Allot A, Lu Z. LitCovid: an open database of COVID-19 literature. *Nucleic Acids Res* 2021; 49(D1): D1534–D40.
- 11 Shamseer L, Moher D, Clarke M, et al. Preferred reporting items for systematic review and meta-analysis protocols (PRISMA-P) 2015: elaboration and explanation. *BMJ* 2015; 350: g7647.
- 12 Moher D, Shamseer L, Clarke M, et al. Preferred reporting items for systematic review and meta-analysis protocols (PRISMA-P) 2015 statement. *Syst Rev* 2015; 4:1.
- 13 Barendregt JJ, Dooi SA, Lee YY, Norman RE, Vos T. Meta-analysis of prevalence. *J Epidemiol Community Health* 2013; 67(11): 974–8.
- 14 Xiong Q, Xu M, Li J, et al. Clinical sequelae of COVID-19 survivors in Wuhan, China: a singlecentre longitudinal study. *Clin Microbiol Infect* 2021; 27(1): 89–95.
- 15 Goertz YMJ, Van Herck M, Delbressine JM, et al. Persistent symptoms 3 months after a SARS-CoV-2 infection: the post-COVID-19 syndrome? *ERJ Open Res* 2020; 6(4).
- 16 Carfi A, Bernabei R, Landi F, Gemelli Against C-P-ACSG. Persistent Symptoms in Patients After Acute COVID-19. *JAMA* 2020; 324(6): 603–5.
- 17 Alwan NA. Track COVID-19 sickness, not just positive tests and deaths. *Nature* 2020; 584(7820): 170.
- 18 Townsend L, Dyer AH, Jones K, et al. Persistent fatigue following SARS-CoV-2 infection is common and independent of severity of initial infection. *PLoS One* 2020; 15(11): e0240784.
- 19 Kingstone T, Taylor AK, O'Donnell CA, Atherton H, Blane DN, Chew-Graham CA. Finding the 'right' GP: a qualitative study of the experiences of people with long-COVID. *BJGP Open* 2020; 4(5).
- 20 Maury A, Lyoubi A, Peiffer-Smadja N, de Broucker T, Meppiel E. Neurological manifestations associated with SARS-CoV-2 and other coronaviruses: A narrative review for clinicians. *Rev Neurol (Paris)* 2020.
- 21 Rogers JP, Chesney E, Oliver D, et al. Psychiatric and neuropsychiatric presentations associated with severe coronavirus infections: a systematic review and meta-analysis with comparison to the COVID-19 pandemic. *Lancet Psychiatry* 2020; 7(7): 611–27.
- 22 Zhao YM, Shang YM, Song WB, et al. Follow-up study of the pulmonary function and related physiological characteristics of COVID-19 survivors three months after recovery. *EClinicalMedicine* 2020; 25: 100463.
- 23 Rouse BT, Sehrawat S. Immunity and immunopathology to viruses: what decides the outcome? *Nat Rev Immunol* 2010; 10(7): 514–26.

IN MEMORIAM

Marko Ravlić

U intervjuu koji je pred vama predstavili smo Marka Ravlića, predsjednika i jednog od osnivača našeg Saveza i Udruge paraplegičara Mostar, dragog prijatelja i pouzdanog saradnika.

Nažalost, nakon urađenog intervjeta, u periodu tehničke pripreme izdavanja časopisa, Marko je preminuo. Intervju ostaje kao posthumna objava priče o njemu.

Marko je bio pozitivan primjer osobama sa invaliditetom i svojim vrijednim radom dao je veliki doprinos u borbi za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom. Volio je naše članove i oni su zaista voljeli njega.

Značio nam je mnogo i ostavio je veoma veliki i neizbrisiv trag u Udrizi paraplegičara i oboljelih od dječije paralize HNK Mostar i Savezu Federacije. Ostali smo bez dragog prijatelja i nezamjenjivog saradnika.

Intervju smo ostavili onako kako je i urađen, uz svo poštovanje koje zасlužuje. Njegovi osobni životni stavovi i prioriteti su veoma zanimljivi.

INTERVJU

Marko Ravlić jedan je od osnivača Saveza i Udruge paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Hercegovačko-neretvanskog kantona i njen dugogodišnji predsjednik.

Uspješan je čovjek uključen u društvene sfere života ravnopravno s osobama koje su bez invaliditeta.

Zahvaljujući svojoj upornosti i vrijednom, svakodnevnom radu i pozitivnoj energiji, omiljen je među članovima Udruge, ali i svih onih koji ga poznaju.

Uspio je i pored svih prepreka koje društvo nameće, da postane i ostane lider osoba s invaliditetom u svojoj sredini, ali i mnogo šire. Naš sagovornik je osoba s jednim od najtežih oblika invaliditeta – paraplegijom.



Marko, mnogo naših članova Vas poznaje, zamolili bismo Vas da se predstavite svim našim čitaocima.

Rođen sam u Grabovici kod Mostara 3. februara 1949. godine. Osmogodišnju školu sam završio u Drežnici, a građevinsku tehniku u Mostaru. Godine 1968. zaposlio sam se u Građevinskom poduzeću „Hercegovina“ koje je imalo 4.500 djelatnika.

Ubrzo su me predložili za predsjednika omladine poduzeća. Bio sam aktivan u omladinskoj organizaciji grada Mostara. Izabran sam za sekretara omladine Mostara. Kognog 26. augusta 1972. godine krenuo sam na Tjentište,

gdje su bile dvije radne omladinske brigade Mostara, i doživio prometnu nesreću u kojoj sam teško povrijedio vratnu kralježnicu. Poslije tri dana prebačen sam u Beograd kod dr. Pape i tu sam proveo dva mjeseca. Nakon toga sam prebačen u koštanu bolnicu u Stocu i tu provodim sedam mjeseci na vježbama. U svibnju 1973. godine, na inzistiranje vodstva GP „Hercegovina“, prebačen sam u Stubičke toplice i tu provodim tri godine i šest mjeseci. Tu upoznajem svoju suprugu Esmu iz Bihaća, koja je bila medicinska sestra. Zabavljali smo se tri godine prije braka i u lipnju 1976. godine došli smo u Mostar. Od mog poduzeća smo dobili jednosoban stan, a Esma se zaposlila u bolnici na fizijatriji. Kako stan nije bio prilagođen za osobe s invaliditetom, od kolega smo dobili dvosoban stan u prizemlju, s adekvatnim pristupom i velikom terasom. Godine 1983. godine osniva se Udruga paraplegičara i oboljelih od dječije paralize, koja je djelovala na području čitave Hercegovine, a ja joj postajem predsjednik. Kako nismo mogli imati djecu, 1985. godine odlučili smo se na posvajanje jedne male dvomjesečne djevojčice, današnje pravnice. Za vrijeme rata, točnije 1992. godine Udruga je prestala sa svim aktivnostima i 2000. godine se ponovo registrira kao Udržuženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Hercegovačko-neretvanskog kantona – Mostar, koja djeluje na području HNŽ/K i ZHŽ. Naši članovi su jako zadovoljni radom i postojanjem Udruge, jer biti u kontaktu s ljudima koji razumiju ono što si prošao i što prolaziš je nešto neopisivo.

Kakav je Vaš stav i mišljenje o porodičnom životu - ljubav, brak, djeca?

Moje mišljenje je da je porodica pravo bogatstvo, barem je meni. Zahvalan sam na svemu svojoj Esni bez koje ne bih bio ono što sam danas. Osim što imam i kćer Ninu i zeta Miru, ponosni sam djed trima unucima: Gabi, Leni i Toniju. Oni su moj život.



INTERVJU

Šta danas radite? Jeste li radno aktivni ili u penziji? Znamo da ste veoma aktivni u Udrizi koju vodite i želja nam je upoznati naše čitaoce s Vašim aktivnostima.

Nažalost, od nesreće nisam radno aktivan i od 1977. godine sam u invalidskoj mirovini. Jedino sam aktivan kao predsjednik Udruge. Jedna od glavnih aktivnosti Udruge je organizacija oporavka 16-22 člana u „Biokovki“ u Makarskoj, što je od 2000. godine postala tradicija svake godine, osim 2020. godine kada isto nije bilo moguće zbog pandemije koronavirusa. Ovo je jako teško palo našim članovima kojima je to jedini izlazak iz kuće.

Nadalje, Udruga svake godine izdaje svoje glasilo - Bilten, u kojem članove obavještava o svome radu, a tu je i pomoć pri kupovini određenih ortopedskih pomagala (štaka, kolica, dekubitalnih jastuka) i sredstava za inkontinenciju (katetera, urinara+, pelena za jednokratnu upotrebu i ostalo) kao i jednokratne novčane pomoći najugroženijim članovima.

U posljednjih nekoliko godina ostvarili smo i dobru suradnju sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanskog kantona, a koja se ogleda u proširenju liste ortopedskih pomagala.

Želim istaknuti i to da imamo najstariju članicu Šaćiru Gosto koja je napunila 93 godine, a nastradala je u prometnoj nesreći 1973. godine, a imamo i najmlađu članicu, našu Zanu Hadžiomerović koja ima osam godina.

Veliko poštovanje zaslužuje kada su u rad uključene osobe s teškim invaliditetom. Vi ste izvanredan primjer kako se može uspjeti u radu i sve pohvale za to. Opišite nam kako je početi novi život, život u invalidskim kolicima, u društvenoj zajednici i među ljudima koji nemaju probleme s invaliditetom i kretanjem?

A kako mi je bilo početi novi život? Bilo je teško. Moram priznati, trebalo mi je dosta vremena da naučim živjeti, prvo sam sa sobom, a onda i sa svima ostalima. I to što sam uspio, mogu zahvaliti samo svome anđelu, svojoj Esmi, a neizmјerno sam zahvalan i svojoj rodbini i prijateljima koji su ostali uz mene i nakon moje nesreće. Ovo svakako znači da nam je podrška potrebna i kada imamo uz sebe ljudе koji nas vole i podržavaju, možemo uspjeti.

Dugo ste na poziciji predsjednika Udruge, bili ste aktivni i prije rata, sigurno nam možete reći kakav je društveni tretman bio prema udruženjima osoba s invaliditetom s obzirom na to da u to vrijeme nisu postojale nevladine organizacije (NVO)?

Prvenstveno mislim kako je u tadašnje vrijeme tretman bio mnogo bolji nego danas jer je postojalo mnogo manje udruga, financije su bile stalne, udruženja su se okupljala i razmjenjivala iskustva i probleme. Također, osobe s invaliditetom su ostvarivale pravo i na rehabilitaciju, što danas više nije moguće. Danas postoji jako mnogo NVO, stalne izvore primanja Udruge teško mogu ostvariti jer je stalno prisutna gospodarska kriza. U svakom slučaju, stabilno financiranje koje smo imali u tom periodu omogućavalo nam je da vodimo aktivnosti s mnogo manje problema, jer danas mnogo vremena i energije trošimo samo za finansijski opstanak, posebno osiguranje sredstava za svaku aktivnost posebno.

Koji su tada bili glavni problemi paraplegičara u odnosu na današnje vrijeme?

S obzirom na to da je u tadašnje vrijeme biti invalid bila tabu-tema, to je samo po sebi bilo najveći problem, kao i velike arhitektonske barijere. Također, nisu postojale udruge kao što je naša, gdje biste mogli upoznati još osoba s invaliditetom. Bili smo više nego danas izloženi diskriminaciji okoline, a nepristupačnost školi utjecala je na obrazovanje djece i mladih osoba s invaliditetom.

Kako je tada bilo raditi, sarađivati sa Savezom i udruženjima u okviru Saveza koji je pokrivaо, doslovno, cijelu Bosnu i Hercegovinu koja je bila cjelovita republika u sastavu SFR Jugoslavije.

Suradnja sa Savezom je uvijek bila na vrhunskom nivou iako su se predsjednici mijenjali. Zahvaljujući toj suradnji stekao sam neka doživotna poznanstva i prijateljstva. Mnogo sam naučio i Savez je dosta pomogao Udrizi u svom radu. Udruga je opet sa svoje strane vrijedan saradnik i partner Savezu u svim bitnim aktivnostima koje se vode u borbi za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom. Predstavnici Udruge nalaze se u organima Saveza (Skupština, Upravni odbor).

Onda dolazi do onoga što smo najmanje očekivali i željeli – rata, agresije na Bosnu i Hercegovinu nakon dissolucije SFR Jugoslavije, i proglašenje nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine, međunarodno priznate članice UN-a. Kako ste u Mostaru opstali i radili u takvim okolnostima?

Nažalost, ratna zbivanja su utjecala na to da Udruga više nije mogla nastaviti s radom te je 1992. godine prestala. U Mostaru je situacija bila veoma teška. Udruga je nastavila s radom tek 2000. godine.

Koje su se promjene dogodile nakon završetka rata i postepene normalizacije života i rada u Bosni i Hercegovini?

Tada smo se dogovorili da su se stekli uvjeti da nastavimo rad u skladu s tada novim propisima o udrugama. Okupili smo članstvo s kojim smo inače biti u stalnom kontaktu i Udruga je počela svoj, do danas uspješan rad. Nastavili smo se boriti za poboljšanje njihovih života, krenuli smo s izdavanjem i glasila Udruge – Bilten. Redovno, svake godine šaljemo svoje članove na rehabilitaciju u Makarsku, u hotel 'Biokovka', što članovi posebno cijene i vole, jer to im je prilika da poboljšaju svoje zdravlje, druže se. Organizirali smo sa Savezom sportske igre paraplegičara u Mostaru, a naši članovi koji se bave sportom idu na takmičenja u druge gradove, gdje predstavljaju našu Udrugu.

Da se vratimo u današnje vrijeme. Poznato je da je Savez pokrenuo Sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječje paralize koje su od bh. nivoa prerasle u međunarodne i postale najznačajnije i najmasovnije igre te vrste u regionu. Sa Savezom, Vi ste bili inicijator tih igara, prve poslijeratne igre su održane upravo u Mostaru i zaredom nekoliko godina poslije. Imate zaslugu što su sportske igre dostigle današnji nivo i reprezentativnost u okviru paraolimpijskog sporta. Upoznajte naše čitaoce i s tom aktivnošću, ljubavi/sklonosti prema sportu i radu da motivirate članove Udruge da se bave sportom. Koliko su sportske aktivnosti značajne za osobe s invaliditetom.

Da, Mostar je bio domaćin prvih poslijeratnih Sportskih igara paraplegičara, naših 'malih paraolimpijskih igara', i zahvaljujući velikom uspjehu tih prvih igara, bili smo domaćini i 2005, 2006, 2007, 2008, 2009. i 2015. godine. A sport je imao veliki utjecaj na mene, i sam sam prije rata sudjelovao i osvajao medalje na raznim paraolimpijskim igrama, a svoju strast pokušao sam prenijeti na svoje članove, nadam se uspješno. Ovim putem bih želio pohvaliti jednog od članova - velikog sportistu Džemila Čilića, koji je na Sportskim igrama paraplegičara osvojio više od 35 medalja.

Smatram da je bavljenje sportom jako važno, pogotovo za osobe s invaliditetom, jer dobra fizička kondicija je bitna za dobru psihičku kondiciju. Da citiram jednu našu članicu: „Dok god sam dobra u glavi, ništa drugo nije

problem." Također, bitno je istaći da Grad Mostar ima veoma pozitivan odnos prema sportskim igrama, da nas podržavaju, kao i Atletski klub Mostar, i u tim godinama održavanja u hotelu 'Ero' naši članovi su primljeni s punom pažnjom i poštovanjem od osoblja hotela.



Šta Vam je bila glavna motivacija da se izborite za svoje mjesto u društvu i gdje se najbolje osjećate, u kakvom okruženju?

Motivacija su mi bili ljudi kao ja i problemi s kojima se susrećemo, zbog čega sam težio da naša Udruga paraplegičara postane prva ovakva na području Hercegovine. Najbolje se osjećam svojom obitelji i u druženju s članovima.

Koje su Vaše životne vizije iz sadašnje perspektive i u čemu se razlikuju, ako se razlikuju, u odnosu na vrijeme kada niste bili u stanju paraplegije? Koliko je stanje paraplegije promijenilo Vaš kvalitet življenja i u kojem smislu?

Lagao bih kada bih rekao da mi nije drastično promijenilo život. Kao što svi znaju, paraplegija je stanje koje kao takvo sa sobom vuče mnoge probleme, a prvenstveno dekubituse, s kojima sam se i sam borio dugi niz godina. Zatim, zbog arhitektonskih barijera onemogućeno mi je prisustvovanje mnogim kulturnim i društvenim događajima, a za one kojima sam i mogao prisustvovati, bila mi je potrebna pomoći drugih ljudi. Ali lagao bih i kad bih rekao da mi nije donijelo nešto dobro, moju obitelj i Udrugu. To su veoma vrijedne stvari u mom životu i radu koje me ispunjavaju.

Postoji li nešto konkretno i realno moguće što bi Vam moglo poboljšati i olakšati život u današnjem vremenu?

Osobno, ne, jer je mnogo godina iza mene, ali pod hitno je potrebna u potpunosti primjena Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom, u svim svojim segmentima, od obrazovanja do zapošljavanja, učešća u kulturnom i javnom životu, sportu, rješavanju pitanja pristupačnosti i saobraćaja.

Kakvo je Vaše mišljenje o položaju osoba s invaliditetom generalno, posebno sa stanjem paraplegije.

Mislim da osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini nisu ravnopravni i aktivni članovi društva i da je još duga borba pred nama kako bi se to promijenilo. A to možemo postići jedino da utječemo na društvo kako bi postalo svjesno činjenice da osobe s invaliditetom imaju svoje vrijednosti, kvalitete, znanja i da itekako mogu doprinijeti društvu u kojem žive.

Šta bi, prema Vašem iskustvu, bilo neophodno poduzeti da se mlade osobe s invaliditetom više animiraju za školovanje, zapošljavanje i društvene aktivnosti, tj. da im se omogući i olakša inkluzija u društvo – školovanje, rad, društvene aktivnosti?

U posljednjih nekoliko godina primijeti se poboljšanje na ovom polju. Evo, kao primjer ističem da naša Udruga ima šest članova koji su zaposleni, tri člana koja su učenici osnovnih škola i dva člana koja su učenici srednjih škola. A treba poduzeti to da se svim osobama s invaliditetom omogući adekvatan pristup školi i zapošljavanju, te ukinuti stigmu da je biti osoba s invaliditetom nešto što je društveno neprihvatljivo. Konfucije je još 450. godine prije nove ere rekao: „Reci mi i ja će zaboraviti. Pokaži mi i ja će upamtiti. Uključi me i ja će razumjeti.“

**Mnogo osoba bez invaliditeta ima predrasude prema osobama s invaliditetom.
Kako to doživljavate i imate li neku ustaljenu reakciju na one s barijerama, predrasudama?**

Siguran sam da takve barijere postoje u glavama mnogih ljudi, ali mojom srećom, okružen sam ljudima koji nemaju predrasude prema osobama s invaliditetom, tako da ne mogu dati odgovor na ovo pitanje.

**Arhitektonske barijere su jedan od velikih problema za osobe s invaliditetom.
Kakva je situacija s arhitektonski barijerama i u kojoj mjeri su one riješene u Vašem Mostaru, ali i šire te kako se 'borite s fizičkim preprekama kojih, vjerujemo, ima kao i u svakom drugom mjestu, gradu u BiH?**

U posljednjih nekoliko godina Mostar je učinio mnogo u vezi s tim pitanjem. Sve zdravstvene ustanove na području Hercegovačko-neretvanskog kantona su uklonile arhitektonske barijere na prilazima. Ulice su u dobrom broju uredile prijelaze s rampama, mnoge institucije su ili ugradile rampe (Zavod za zapošljavanje Hercegovačko-neretvanskog kantona), ili lift (Pošta), nadalje, Građevinski fakultet ima poseban, prilagođen ulaz, kao i ulaz u amfiteatar. Ali, nažalost, i dalje su prisutne u ostalim sferama života (kazališta, škole i sl.). Ovom prilikom želio bih istaći i pohvaliti jednog našeg člana Matea Blaževića, čija je majka Nives Blažević pokrenula kampanju „Za pristupačni Mostar“, kojoj je upravo cilj probuditi svijest građana te ukazati na problem arhitektonskih barijera i osnovnog ljudskog prava osoba s invaliditetom – a to je pravo kretanja.

Dugo ste na poziciji predsjednika Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize HNK u Mostaru. Kako ste zadovoljni svojim angažmanom?

Dosta radim i volim naše članove i brinem se za njih. Mislim da je najvažnije da su članovi Udruge zadovoljni, a jesu, i dokle god je tako, i ja sam zadovoljan.

Kao osoba s visokim stepenom invaliditeta postigli ste zaista značajan uspjeh u dosadašnjem životu i radu, najviše zahvaljujući samom sebi, svojoj volji, snazi i upornosti. Upućuje li to na poraznu činjenicu da domaće društveno-političke institucije i drugi relevantni društveni faktori slabo posvećuju pažnju potencijalu koji posjeduju osobe s invaliditetom. Jeste li na svom putu ostvarenja i dostignutog uspjeha imali i neku drugu konkretnu društveno-institucionalnu pomoć u sredini u kojoj živite?

U ovom pitanju je sadržan i odgovor koji se može primijeniti generalno na osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Da, porazna je činjenica da se osobe s invaliditetom bacaju u sjenu i ne trudi se uopće iskoristiti njihov potencijal. A ni ja, nakon stradanja, osobno nisam imao nikakvu pomoć osim dobre volje svojih kolega iz GP „Hercegovina“.

Kakvo je Vaše mišljenje, općenito, o radu i društveno-političkom utjecaju udruženja osoba s invaliditetom, njihovih saveza, koalicija i ostalih oblika udruživanja i saradnje, u borbi za prava osoba s invaliditetom i njihovim statusom u društvu?

Imamo jako puno udruženja koja okupljaju i predstavljaju osobe s invaliditetom. Znamo da nije lako svima izaći ususret i udovoljiti njihovim prohtjevima i zahtjevima, ali trebali bismo natjerati političke strane i vlast da prepoznaju osobe s invaliditetom, ali i njihove reprezentativne organizacije i uključe ih u političko djelovanje i odlučivanje. Potrebno je sistemski, kroz propise, rješiti pitanje organizacija koje okupljaju osobe s invaliditetom, a ne kako sada djeluju u okviru zakona koji nas izjednačava s hobističkim udrugama. Time bi naš značaj i utjecaj bio znatno veći.

Mogu li i do koje mjere udruženja, kao NVO (ili OCD), poboljšati status i ostale potrebe osoba s invaliditetom u društvu i u odnosima sram vlasti i zakonodavstva te na koji način to postići u praksi?

Težak je put do postizanja ozbiljnih i kvalitetnih promjena i poboljšanja. Promjene se ne događaju preko noći. Moramo biti uporni i glasni, jer jedino tako možemo uspjeti nešto promijeniti. Naprimjer, naše konstantne inicijative prema Zavodu zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanskog kantona su urodile plodom, pa je tako glas osoba s invaliditetom saslušan i poslušan prilikom izrade nove „Liste ortopedskih pomagala“, kojom su uvećana naša prava.

Kako utjecati na to da vlasti u potpunosti počnu primjenjivati sve što je propisano Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom?

Na ovo pitanje je jako teško odgovoriti, jer kao i sve kod nas, i borba za prava osoba s invaliditetom ide puževim korakom, i mislim kako je pred nama još mnogo vremena i utrošenih živaca da osobe s invaliditetom ostvare sve ono što im po zakonu i pripada.

Primjetno je da nema ili je izuzetno malo osoba s invaliditetom, posebno onim najtežeg stepena, na političkoj sceni Bosne i Hercegovine. Šta mislite jesu li uzrok tome još prisutne društvene predrasude ili ima i krivice, zbog nedostatka volje, i samih osoba s invaliditetom? Bi li zakonskom regulativom trebalo „natjerati“ političke stranke i vlast da moraju određen procent osoba s invaliditetom uključiti u političko djelovanje i odlučivanje?

Ne mogu odgovarati u ime ostalih, ali vjerujem da je puno teže za osobe s invaliditetom da se natjeraju da izađu u javnost, prvenstveno zato što je i dalje prisutna predrasuda prema osobama s invaliditetom, a i fizički pristup je otežan zbog još prisutnih arhitektonskih barijera.

Da, mislim kako bi najbolje rješenje za osobe s invaliditetom bilo urediti taj postupak zakonskom regulativom.

Jeste li zadovoljni javnim informisanjem i promovisanjem prava i potreba osoba s invaliditetom putem svih vrsta medija.

Osobno nisam zadovoljan u kojoj količini i na koji način se prava i potrebe osoba s invaliditetom promoviraju putem medija, i ne bi bilo loše barem jednom mjesечно obraditi temu o pitanjima osoba s invaliditetom, njihovim potrebama i stalnoj životnoj borbi. Nemamo razumijevanja od sredstava informiranja jer su, nažalost, više naklonjeni politici i političarima u našoj BiH. Ali to se treba promjeniti, jer ako gotovo na svakom programu postoji edukativna emisija o životinjama, zar osobe s invaliditetom ne zaslužuju barem isto? Javni medijski servisi bi trebali imati obavezu stalnog termina emitovanja o temi: osobe s invaliditetom i njihova prava, potrebe, uloga u društvu, primjena u praksi Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom itd.

Vjerujete li da će se u dogledno vrijeme promijeniti odnos nadležnih vlasti i ukinuti diskriminacija unutar iste populacije, ostvarivanje prava po osnovu posljedica, a ne uzroka, što bi dovelo do izjednačavanja prava svih osoba sa stanjem paraplegije bez podjela na RVI, CŽR i 'neratne/civilne paraplegičare'?

Iskreno, nisam optimističan ni kada je riječ o tom pitanju. Toliko godina je prošlo od rata, a i dalje su RVI u mnogo boljem položaju nego osobe s invaliditetom čiji uzrok invaliditeta nije posljedica ratnih dejstava, tzv. civilni invalidi, iako je tjelesni nedostatak/invaliditet isti. Ali, zar je zaista toliko bitno na koji način je nastao? Nadam se da ću za života dočekati tu promjenu, a do tada nam ostaju samo borba i konstantne inicijative prema Vladi za primjenu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

Imate li svoj životni moto?

Da budem iskren, i nemam. Možda se jedino mogu poistovjetiti s izrekom: „Svako zlo za neko dobro.“ Meni je paraplegija donijela obitelj i Udrugu.

Vaše mišljenje o našem časopisu „Paraplegija i Mi“

Jako sam zadovoljan što postoji časopis kao što je „Paraplegija i Mi“, jer upoznajemo naše članove sa svim problemima i pravima, zahvaljujući glavnoj urednici i redakciji. A također, za potrebe našeg Biltena često i „ukrademo“ koji tekst kada smatramo da je potrebno naše članove upoznati s istim.

Na kraju, zahvaljujemo Vam na razgovoru. Imate li neku poruku i savjet za mlade osobe s invaliditetom koje bi se željele angažovati na svojoj ličnoj edukaciji i u borbi za ostvarivanje prava garantovanih Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom?

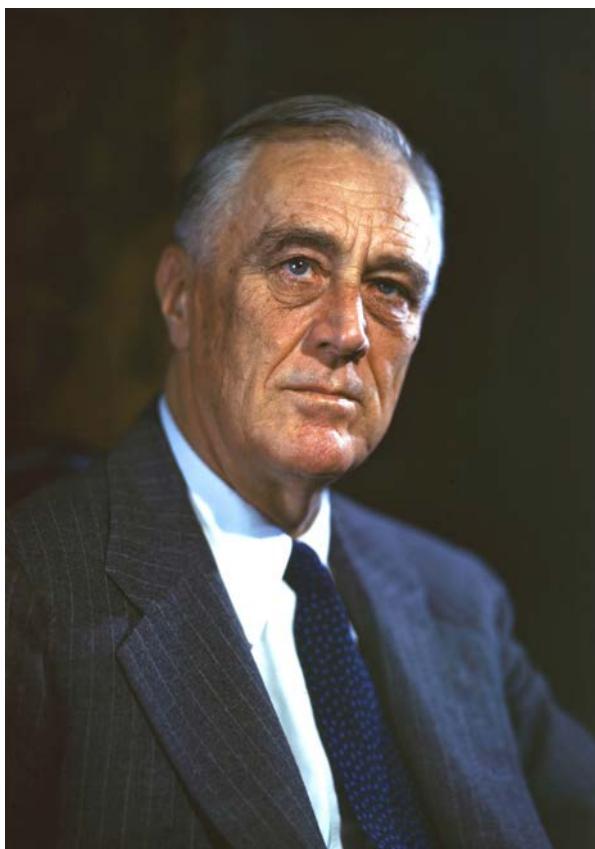
Da ne odustaju u borbi za svoja prava, jer što nas je više ujedinjenih, to je teže odbiti naše ne tako velike zahtjeve.

OSOBE S INVALIDITETOM KOJE SU MIJENJALE SVIJET

Franklin Delano Roosevelt

“NE TREBAMO SE BOJATI NIČEGA OSIM STRAHA”

FDR - Roosevelt Franklin Delano (1882-1945), 32. američki predsjednik (1933-1945)



Rođen je 30. januara 1882. u Hyde Parku (država New York). Nasljednik je bogate stare porodice koja je već dala Americi predsjednika Theodora Roosevelta. Franklin Delano Roosevelt se od mладости pripremao za političku karijeru.

Diplomirao je pravo na sveučilištima Harvard i Columbia. Oženio se djevojkom iz svog kruga (1905). Uporno se probijao prema Bijeloj kući: izabran je u državni senat New Yorka (1910), radio je kao pomoćnik ministra pomorstva (1913-1920), kandidovao se za mjesto potpredsjednika Demokratske stranke.

Na putu tako uspješnog političkog napretka, Roosevelt je iznenada pogodila paraliza. Šest godina je proveo u borbi protiv bolesti. Godine 1928. pojavio se pred biračima u invalidskim kolicima i pobijedio, postajući guverner New Yorka 1928. godine.

Kad je Franklin D. Roosevelt u martu 1933. preuzeo dužnost predsjednika, SAD je, kao i ostatak svijeta, bio u velikoj ekonomskoj krizi te je Roosevelt odmah počeo poduzimati opsežne i inovativne mjere za oporavak ekonomije, poznate pod zajedničkim imenom „New Deal“ – nova pogodba, koja je polučila spektakularne rezultate u prve četiri godine.

Do izbora 1936. Roosevelt je izveo Sjedinjene Američke Države iz najgore krize u njihovoј povijesti i ponovno je izabran za predsjednika sa 62% glasova. Sljedeći je mandat donio zakon o poštenom zapošljavanju radne snage i napao je korporacije koje su pljačkale narod, a nakon sljedećih ponovnih izbora 1940. godine bio je prisiljen potpuno se prebaciti na vanjsku politiku. Počeo je Drugi svjetski rat.

Tvrdoglava neutralnost Amerike prema italijanskim i njemačkim vlastima i japanski militarizam uzdrmali su se kad su Nijemci ušli u Pariz i počeli bombardirati London.

Nakon napada Japana na Pearl Harbor 7. decembra 1941, Amerika je ušla u rat. Boreći se s Japanom i surađujući s Winstonom Churchillom i Josifom Visarionovičem Staljinom u anti-Hitlerovoj koaliciji, Roosevelt je svojom karakterističnom energijom stvorio snažan vojni stroj i osigurao svojoj zemlji minimalne gubitke, tako da su kao rezultat rata Sjedinjene Države postale pobjednici.

Život s invaliditetom

Uljetno 1921. Franklin D. Roosevelt je s porodicom otišao na odmor u svoj ljetni dom na otoku Campobello, uz obalu Mainea i New Brunswicka u Kanadi. Dana 10. augusta 1921, nakon vremena provedenog na otvorenom i plivanja u hladnoj vodi, Roosevelt se počeo osjećati slabo i do večeri je jedva hodao. Legao je rano u krevet, ali sutradan se probudio puno gori, s visokom temperaturom i slabosću u nogama. Do 12. augusta 1921. više nije mogao stajati.

Supruga Eleanor je pozvala brojne liječnike da dođu vidjeti Franklina, ali tek je 25. augusta dr. Robert Lovett dijagnosticirao poliomijelitis (dječiju paralizu). Vrijeme je izgubljeno, i kao rezultat toga, Franklin Roosevelt je ostao paraliziran ispod pojasa do kraja života. Imao je tada trideset devet (39) godina.

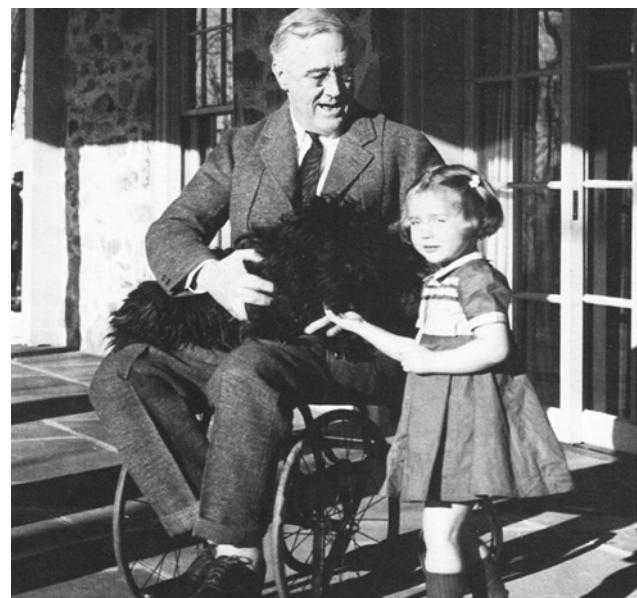
Prije stvaranja cjepiva 1955. godine, dječja parala bila je, nažalost, čest virus koji bi u svom najtežem obliku mogao uzrokovati paralizu.

Nedavna medicinska istraživanja (2003. godine) pokazala su da Roosevelt najvjerojatnije nije imao polio (dječiju paralizu), kao što se tradicionalno vjeruje, već Guillain-Barré sindrom. No, s obzirom na to da se njegov medicinski karton i dalje čuva u zatvorenim arhivima, istina o njegovoj dijagnozi je i dalje tajna.

Supruga Eleanor iskreno je bila uvjerenja da će, ako njen suprug bude samo okupiran svojom bolešću, uskoro poludjeti od besposlenosti i tuge. Ona ga je vjerno i strpljivo njegovala, uprkos opasnosti od infekcije na koju su liječnici upozoravali. I upravo ona ga je uvjerila da invalidska kolica nisu prepreka aktivnom životu; štaviše, na njeni insistiranje Roosevelt je počeo tražiti načine liječenja.

Isprobao je sve poznate metode, od hidroterapije do fizioterapije. Rezultati su bili mali, ali Rooseveltu je bilo drago zbog svega. Jednog dana prijatelji su mu rekli za napušteno odmaralište Worm Springs u državi Georgia, koje je svojevremeno bilo poznato po ljekovitim vrućim izvorima. Roosevelt ga je kupio i ondje izgradio odmaralište za pacijente, a sebi je sagradio kuću u kojoj je provodio sve slobodno vrijeme. S vremenom je naučio ostati u vodi i savladao korištenje invalidska kolica, ali želja da samostalno hoda nije prošla.

Roosevelt je odbio biti ograničen svojim invaliditetom. Kako bi prevladao nedostatak pokretljivosti, koristio je čelične aparate za noge dizajnirane posebno za njega, koji se mogu zaključati u uspravni položaj kako bi mu noge bile uspravne. S aparatima za noge ispod odjeće, mogao je stajati i polako hodati uz pomoć štaka ili naslonjen na tuđe rame. Bez upotrebe nogu, Rooseveltu je trebala dodatna snaga u gornjem dijelu trupa i rukama. Plivajući gotovo svakodnevno, mogao se kretati i invalidskim kolicima, kao i uz stepenice. Detlef Junker, Rooseveltov biograf, napisao je: „Bez obzira na to koliko mrmljao na svoju sudbinu, stavio je na sebe besprijekornu masku punu nade i samopouzdanja. Zabranio je svaku pomisao na razočaranje i sažaljenje i bilo kakvu sentimentalnu gestu od svog okruženja.“



Na štakama se kretao vrlo sporo. Ali izvana je Franklin izgledao veselo i smireno. Koliko god pretrpio razočaranje i izgubljene prilike, Roosevelt nije dopuštao nikakvu manifestaciju sažaljenja i suojećanja svoje okoline, čak ni od onih koji su mu bili najbliži. Njegov invaliditet nije se mogao smatrati bolešću. Samo kao dosadna prepreka. A u slučaju požara - Franklin se jako bojao vatre - vrlo brzo je naučio puzati, čak i stepenicama.

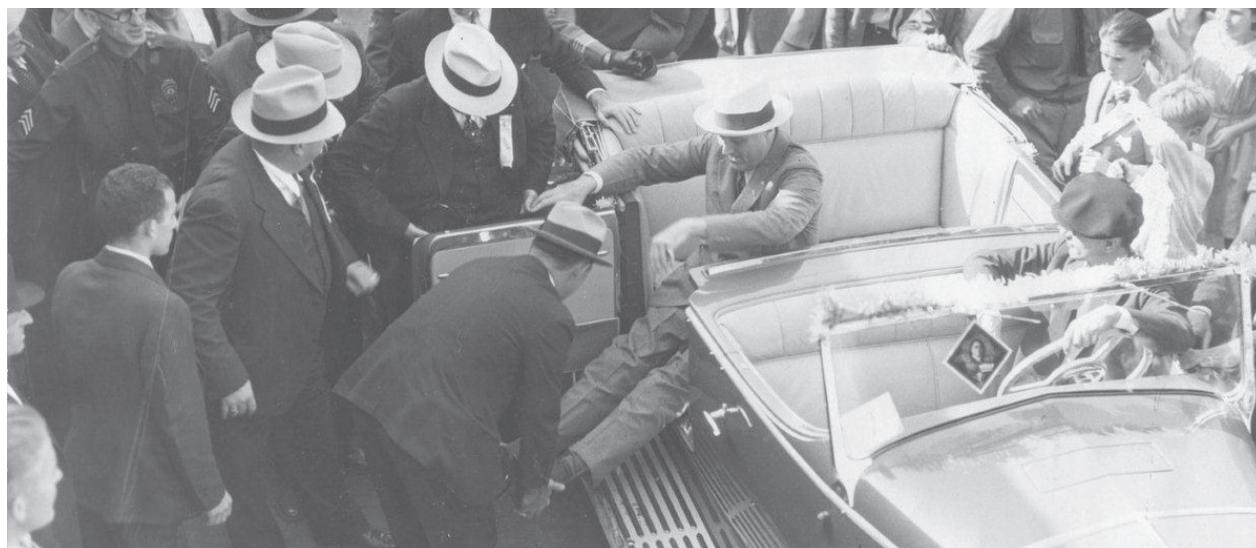
Roosevelt je i svoj automobil prilagodio svom invaliditetu instalirajući ručne komande, a ne nožne pedale, tako da je mogao sjediti za volanom i voziti.

Invalidnost nije bila kraj njegove karijere, već početak novog života - iako mnogi nisu ni znali za to. U javnosti Franklin nikada nije dozvolio da se pojavi u invalidskim kolicima: čak je i onima koji su znali za njegovu bolest jasno dao do znanja da je zdrav, da se prema njemu treba postupati kao i prema ostalima. Mada su, naravno, u arhivima ostale „zabranjene“ fotografije, koje su objavljivane kasnije. Uvijek je, osim onog kratkog razdoblja kada je bio ‘samo’ bolestan i još nije odlučio šta dalje raditi - bio aktivan i društven, okupiran radom i društvenim aktivnostima, zauzimao je mnoga mesta

u raznim organizacijama - od člana nadzornog odbora Harvara do predsjednika izviđačkog kluba New York. Čak i bolestan, Franklin je održavao stalni kontakt s Demokratskom strankom, u tome mu je pomogla Eleanor, koja mu je doslovno postala oči, uši i ruke. Pozivala je političare, održavala prezentacije, putovala na biračka mjesta i prikupljala donacije.

Na čelu najutjecajnije države, aktivno se bavio problemima s kojima je bio najbolje upoznat: socijalnim osiguranjem, pomoći nezaposlenima, borbi protiv korupcije i uspostavom kontrole nad gradskim službama. Njegovo se vodstvo nevjerojatno razlikovalo od rada njegovih prethodnika. Roosevelt je mnogo putovao po državi, održavao je ogroman broj sastanaka, posjećivao škole i bolnice, bio na malim farmama i ogromnim tvornicama, a svugdje je, posebno u periodu kada je bio guverner, pokazivao iskren interes, susretljivost i spremnost ne samo da govori nego i ostvariti obećanje.

Stil vodstva Franklina D. Roosevelta bilo je redovno obraćanje svojim građanima putem radija, što prije njega niko nije činio, direktno im govoreći šta misli i radi. Bio je prvi američki predsjednik koji se pojavio na tadašnjem izumu, televiziji.



Roosevelt je izrekao frazu koja je postala popularna: NE TREBAMO SE BOJATI NIČEGA OSIM STRAHA. Niko od američkih predsjednika nikad nije dobio tako nesretno naslijedstvo. Roosevelt je naslijedio zemlju s uništenom ekonomijom, zaustavljenom proizvodnjom, bankrotiranom poljoprivredom, zemlju u kojoj su milioni ljudi izgubili vjeru u budućnost. Odmah nakon što se uselio u Bijelu kuću Roosevelt je doslovno potresao čitavu zemlju. Prvih stotinu dana njegove administracije ušlo je u historiju kao neviđeno vrijeme najradikalnijih reformi, često nespremnih i loše osmišljenih, ali iskrenih i učinkovitih.

Kada je završio drugi mandat njegovog predsjedništva, Roosevelt se nije namjeravao kandidirati na dužnost,

još od vremena Georgea Washingtona, koji je odbio treći mandat, američki predsjednici tradicionalno nisu bili na vlasti više od dva uzastopna mandata, iako to vrijeme nije bilo određeno zakonom. Ali kad je na konvenciji stranke pročitana Rooseveltova poruka o tome da se ne želi kandidirati, dvorana je eksplodirala: 'Roosevelta za predsjednika', 'sve za Roosevelta'... Eleanor Roosevelt predložila je svog supruga, a sutradan je jednoglasno izabran za kandidata stranke, a Roosevelt je bio prisiljen pristati. Na izborima 1940. godine pobijedio je s više od pet miliona glasova, postajući prvi predsjednik ikada izabran za treći mandat zaredom.

Kada je Roosevelt 1944. godine četvrti put postao predsjednik, niko se nije iznenadio, promijeniti vođu zemlje koja se tako dobro dokazala u tako teškom vremenu, štaviše, u nedostatku bilo kakve alternative, bilo bi slično samoubistvu. Uspjesi njegove vlade bili su očiti. Rat je intenzivirao industriju, smanjivši nezaposlenost na najniži broj u posljednjih nekoliko godina, Sjedinjene Američke Države nisu izgubile nijednu bitku, a broj ubijenih i ranjenih u njima bio je nekoliko puta manji nego u ostalim zemljama. Smatralo se da je sve to u mnogočemu bila i zasluga Franklina Roosevelta, koji nikada nije bio previše lijep da se upusti u sve sitnice i nije se stadio tražiti savjet od onih koji su stvari poznavali. Iako mu je zdravlje već bilo ozbiljno narušeno, zatim njegova dob, teška situacija posljednjih godina, kao i odsustvo bilo kakvog odmora, Roosevelt je dao do znanja da nema namjeru da se prepusti ni najmanjoj popustljivosti. U februaru 1945. godine, uprkos prigovorima lječara, odletio je u Jaltu na sastanak Velike trojice, gdje je razgovarao s Churchillom i Staljinom o sudbini poslijeratne Evrope.

Roosevelt se nije bojao ismijavanja. Njemu je fraza: „Ne ulazite u politiku ako vam je koža malo tanja od one nosoroga“, postala krilatica. Kada je demokratski predsjednički kandidat Al Smith, želeći sebi zaraditi dodatne bodove, javno je iznio da je potrebno da ga na kongresu stranke zastupa Roosevelt. Pristao je iako je njegov nastup u invalidskim kolicima bilo planirano poniženje, atrakcija za obojicu kolega, a i za protivnike. Franklin je odlučio da će pred dvanaest

hiljada delegata koji su se okupili u njujorškom Madison Square Gardenu doći oslanjajući se na svoje sinove. I prošao je. Sinovi su se prisjetili kako su im očevi prsti bolno kopali u ramena, a on je drhtao malim drhtajem, jer svaki korak bio mu je dodijeljen neviđenom nape-tošcu i mukom. Ali izvana Roosevelt je ostao neometan. Nasmiješio se simpatično i ironično. U najtežim situacijama volio je ponavljati: „Jedino čega bismo se trebali bojati je sam strah!“ Al Smith je izgubio izbole.

Predla je 1944. osvojio i četvrti mandat, zdravlja ozbiljno narušenog naporima političkog i vojnog vođenja savezničke koalicije, preminuo je nakon samo 11 sedmica od pobjede na izborima, mjesec prije kapitulacije Njemačke koja mu je bila prioritet. Njegova je odluka bila da najveći dio napora savezničke vojne sile bude usmjeren na pobjedu u Evropi, jer je procijenio da je Njemačka najopasniji neprijatelj s kojim se treba najodlučnije obračunati, a onda snage usmjeriti na slom Japana. On je organizirao prijelomne znanstvene projekte poput rada na atomskoj bombi, a njegovi napori bili su ključni za utemeljenje Ujedinjenih naroda; njegova udovica Eleanor Roosevelt bila je od 1946. do 1952. prvi američki poslanik u Skupštini UN-a.

Njegove mjere kojima je ukrotio ekonomsku krizu, kao što je ograničavanje plasmana bankovnih kredita, čvrst stav da radnici imaju svoje zakonito mjesto u pregovorima s vlasnicima kapitala, insistiranje na rasnoj i spolnoj jednakosti – za njegove vladavine Afroamerikanci su počeli ravnopravno služiti vojsku u borbenim jedinicama, a simbol američke ženstvenosti postala je »Rosie the Riveter«, oličenje neumornih Amerikanki koje su zasukale rukave i u tri smjene u tvornicama proizvodile one tenkove, brodove i avione kojima su se njihovi zaručnici, muževi, očevi i braća borili protiv fašizma i nacizma, učinile su od Amerike najmoćniju zemlju svijeta. Međutim, krupni kapital ih je postepeno i uporno nagrizao i obarao desetljećima dok nije stvari vratio na svoje, i opet imamo stalne ekonomске krize, nejednakost, predrasude... Možemo samo reći da bi i današnjem svijetu dobro došao jedan Franklin Delano Roosevelt. Ali takvi se ne rađaju svaki dan.

Ovoj životnoj priči ne treba nikakav komentar. Ušao je u historiju kao veliki državnik i čovjek koji nije dopustio da ga invaliditet slomi.

Najava Paraolimpijskih igara u Tokiju 2021.

Prošle godine zbog pandemije COVID-19 odgođene su Olimpijske i Paraolimpijske igre koje su trebale biti održane u Tokiju, glavnom gradu Japana.

Paraolimpijske igre će se održati u Tokiju u augustu i septembru 2021. godine i na njima će učestvovati sportisti – osobe s invaliditetom različitog oblika, a među njima su i sportisti iz naše države.



Olimpijske igre Tokio 2020. održat će se od 23. jula do 8. augusta 2021. godine, a Paraolimpijske igre od 24. augusta do 5. septembra 2021. godine, u Tokiju, Japan.

U bogatoj historiji Ljetnih olimpijskih igara postoji samo nekoliko gradova koji se mogu pohvaliti da su više puta bili domaćin Ljetnih olimpijskih igara: Atina, Pariz, London i Los Angeles, a ove godine pridružuje im se i Tokio, u kojem će se drugi put održati olimpijske igre.

Od 1988. godine Ljetne paraolimpijske igre održavaju se na istom mjestu kao i Ljetne olimpijske igre, ali dvije sedmice kasnije.

Međunarodni olimpijski odbor (MOO), Međunarodni paraolimpijski odbor (MPO) te Organizacijski odbor Tokio 2020, vlasti grada Tokija i japanska vlada na telefonskoj konferenciji su službeno potvrdili nove datume za XXXII ljetne olimpijske igre odgođene zbog pandemije koronavirusa (COVID-19).

Predstavnici vodećih organizacija razgovarali su putem videopoziva, a razgovoru su se priključili i predsjednik MOK-a Thomas Bach, predsjednik Organizacionog komiteta Olimpijskih igara u Tokiju 2020. Yoshiro Mori, guvernerka Tokija Yuriko Koike i u tom periodu ministrica olimpijskih i paraolimpijskih igara Hashimoto Seiko, kako bi zajedno dogovorili nove datume.



Hashimoto Seiko stupila je na dužnost predsjednika Organizacijskog odbora Tokija olimpijskih i paraolimpijskih igara (Tokio 2020) u četvrtak, 18. februara 2021. Hashimoto je sudjelovala na sedam olimpijskih igara, ljetnih i zimskih. Osvojila je bronzanu medalju na igrama u Albertvilleu 1992. godine u brzom klizanju. Kao nova predsjednica Tokija 2020. godine potpuno je odlučna u održavanju uspješnih igara i dijeli svoje planove za blisku budućnost.

Ova odluka donesena je na osnovu glavnih razmatranja i u skladu s principima koje je Izvršni odbor MOK-a utvrdio 17. marta 2020. godine. Lideri vodećih organizacija na sastanku pozvali su sve međunarodne ljetne olimpijske federacije i sve nacionalne olimpijske komitete da zaštite zdravlje sportista i svih koji su uključeni u organizaciju igara, kao i da podrže suzbijanje koronavirusa i osiguraju interes sportista i olimpijskog pokreta. Novi datumi omogućiće svim zdravstvenim organizacijama i svima koji su uključeni u organizaciju igara maksimalno vrijeme da se bave promjenama koje izaziva pandemija koronavirusa. Novi datumi, tačno godinu

nakon prvobitno planiranih za 2020, također imaju dodatnu korist, da se izmjene sportskog kalendarja izazvane odlaganjem igara svedu na minimum u interesu sportista. Pored toga, pružit će dovoljno vremena za završetak procesa kvalifikacija.

Guvernerka Yuriko Koike rekla je: „S obzirom na globalnu epidemiju koronavirusa, potrebno nam je određeno vrijeme kako bismo izvršili sve pripreme za organizaciju Olimpijskih igara koje su sigurne i za sportiste i za gledaoce. Vjerujem da je održavanje igara 23. jula 2021. godine idealno vrijeme. Ranije je već potvrđeno da će svi sportisti koji su već kvalifikovani, kao i kvote koje su dodijeljene za Olimpijske igre Tokio 2020, ostati nepromijenjeni. To je rezultat činjenice da će ove olimpijske igre, u dogovoru s Japanom, ostati XXXII ljetne olimpijske igre.

Ljetne paraolimpijske igre su sportska natjecanja gdje se takmiče sportisti s tjelesnim invaliditetom. To uključuje sportiste sa stanjem paraplegije - korisnike invalidskih kolica, slijepi i slabovidne osobe, osobe s amputiranim dijelom tijela i oboljele od cerebralne paralize. Prve ljetne paraolimpijske igre održane su 1960. godine u Rimu.

Organizacijski odbor Paraolimpijskih igara objavit će raspored takmičenja za paraolimpijke po takmičarskim disciplinama i ostalim pravilima Međunarodnog paraolimpijskog komiteta. Na ovogodišnjoj Paraolimpijadi u Tokiju učestvovat će 4.350 sportista iz više od 160 zemalja svijeta. Od noviteta, treba izdvojiti uvođenje badmintona i taekwondoa u program paraolimpijskih igara.

Japan je jedna od najrazvijenijih svjetskih država. Tokio je megalopolis s više od devet miliona stanovnika. Olimpijada i Paraolimpijada zasigurno će impresionirati svojom modernošću i uslovima za održavanje ovog najvažnijeg i najvećeg sportskog takmičenja u svijetu. Na mjestu gdje je 2015. godine srušen stari stadion, Japanci su izgradili novi centralni stadion, koji su službeno testirali tokom Svjetskog prvenstva u ragbiju. Pored toga, izgrađeni su i brojni drugi objekti, a postojeći prostori obnovljeni su i modernizirani. Ultramoderna će biti i prijevozna sredstva, koja će služiti za prijevoz sportista i gledalaca između takmičarskih dvorana, stadiona i ostalih takmičarskih destinacija. Prijevoz će se odvijati vozilima na najmoderniji električni pogon, uključujući i brojna samoupravljujuća, robotska, vozila. Sva vozila koja će opsluživati olimpijske i paraolimpijske igre će biti prilagođena osobama s invaliditetom bez obzira na oblik i stepen invaliditeta, a sve će funkcionišati po već poznatom japanskom preciznom redu vožnje.

Paraolimpijski sportovi

Glavni odbor Međunarodnog paraolimpijskog odbora (GB IPC-a) odredio je popis sportova koji će biti u programu Paraolimpijskih igara 2020. godine u Tokiju, Japan, i to:

atletika, sjedeća odbojka, plivanje, stoni tenis, badminton streljaštvo, streličarstvo, biciklizam (cestovni i na pisti/stazi), boćanje, dvoranski nogomet (pet protiv pet igrača), kajak, dresurno jahanje, džudo, tekvando, košarka u kolicima, tenis u kolicima, ragbi u kolicima, mačevanje u kolicima, golbal (sportska igra s loptom namijenjena slijepim i slabovidnim osobama) i triatlon (plivanje + biciklizam + trčanje).

Bosna i Hercegovina redovan učesnik paraolimpijskih igara

Od osnivanja Paraolimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine (PK BiH), 1995. godine, cilj je da se kroz sport da doprinos resocijalizaciji velikog broja osoba s invaliditetom i da kroz trenažni proces dostignu sportske rezultate kojima će dostojno reprezentovati našu zemlju na međunarodnim sportskim takmičenjima. Naš Paraolimpijski komitet već dugi niz godina uspješno realizuje sve aktivnosti bh. sportista i omogućuje im preduslove i uslove za kandidaturu i odlazak na međunarodna takmičenja i Paraolimpijadu za koju moraju ispuniti rezultatsku normu koja je propisana od Međunarodnog paraolimpijskog komiteta. Do sada je Paraolimpijski komitet BiH, zahvaljujući aktivistima i sportskim radnicima, postigao značajne rezultate u organizaciji i pripremi naših paraolimpijaca, a činjenica da je naša reprezentacija u sjedećoj odbojci među tri najbolje na svijetu i da je do sada osvojila sve što se može osvojiti na velikim svjetskim takmičenjima, dovoljno govori da se sportu za

invalidе, na vrhunskom nivou, posvećuje pažnja, a bez Paraolimpijskog komiteta BiH, to bi bilo, s organizacijskog aspekta, nemoguće. Naši reprezentativci u sjedećoj odbjoci su do sada na paraolimpijskim igrama osvojili dvije zlatne i tri srebrene medalje. Ne treba zaboraviti da su naši ‘zlatni obojkari’ osvojili i tri zlatne te jednu srebrenu medalju na svjetskim prvenstvima, kao i devet zlatnih, jednu srebrnu i dvije bronzone medalje na evropskim šampionatima.



S obzirom na to je ovo nova ‘olimpijska godina’, PK BiH ima veoma zahtjevan zadatak i posao u vezi s učešćem bosanskohercegovačkih sportista, osoba s invaliditetom, koji će učestvovati na Paraolimpijadi Tokio 2020 i predstavljati našu državu. Zadaci se ogledaju u kvalitetnoj pripremi, organizaciji, osiguranju svih materijalno-tehničkih i drugih uslova iz nadležnosti PK BiH s ciljem da naši sportisti s invaliditetom i kompletan bh. delegacija budu kvalitetno zastupljeni i predstavljeni na Paraolimpijadi Tokio 2020. Važno je da naša država Bosna i Hercegovina bude prezentovana na najvećem svjetskom takmičenju u najboljem svjetlu, dostoјanstveno i rezultatski što uspješnije. Bosanskohercegovačku paraolimpijsku delegaciju na ovim igrama činit će do sada najveći broj sportista u historiji naše države.

Do sada su rezultatsku normu i sigurno učešće na Ljetnim paraolimpijskim igrama osigurali: Reprezentacija sjedeće odbjoke Bosne i Hercegovine; Dževad Pandžić iz Sarajeva koji će se takmičiti u atletici – disciplina: bacanje kugle; Ervin Beđić iz Sarajeva, i Zerina Skomorac iz Zenice, u streljaštvu.

Potencijalni učesnici koji će u narednom periodu imati realnu priliku da ostvare rezultatsku normu za paraolimpijske igre su: Haris Eminović iz Banje Luke, u stonom tenisu, i Nermin Memić iz Sarajeva, u plivanju.

Svim našim učesnicima s ostvarenom paraolimpijskom normom, kao i potencijalnim kandidatima, u narednom periodu će biti organizovane pripreme za najveće sportsko takmičenje za osobe s invaliditetom, nakon usvajanja plana i programa priprema paraolimpijskog tima, što će biti ubrzo. Nadamo se dobrim rezultatima naših sportista, ali s obzirom na dosadašnje uspjehe, najviše se, ponovo, očekuje od naši obojkara i vjerujemo da će i ovoga puta na prsima bh. sportista blistati jedna od olimpijskih medalja.





„Glasilo je realizirano kao projekt koji finansira „Lutrija BiH“ posredstvom Ministarstva rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine.“